

Naujienu Antroji Dalis

NR. 496

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

DARVINO GARSIAJAI KNYGAI 100 METŲ Dienų Skeveldros

Charles Robert Darvinas (Darwin) gimė Anglijoje 1809 metų vasario 12 dieną. Mirė 1882 m. balandžio 19 d.

Jo garsiosios knygos "The Drigin of Species" (Rūšių kilmė) I-ji laida pasirodė 1859 m. lapkričio 24 d. Taigi šįmet knygai sukanka visas šimtmetis.

"Rūšių kilmė" sukėlė audraginčių ano meto Anglijos ir kitų kraštų inteligentiškoje visuomenėje; kai kurie rašytojai sako, kad ji sukėlė revoliuciją žmonių galvosenoje. Pravartu prisiminti nors trumpai "Rūšių kilmės" teigimus, jų išsautus ginčus ir pažiūrėti, kaip šiandien biologai vertina Darvino darbą.

Skirtumai naminių gyvulių tarpe

Pirmame knygos skyriuje Darvinas aptaria naminius, žmogaus prijaukintus gyvulius ir paukščius, ir kultivuojamus augalus.

Kad naminių gyvulių rūšys skiriasi, pvz. arkliai nuo karvių, visi mato. Skiriasi ir tų rūšių pavieniai individai, ir jų grupės (veislės). Štai viena karvė žala, o kita juoda; viena perkarusi, bet pieninga, o kita riebi, bet šykšti pieno atžvilgiu. Arba arkliai: vienas stambus sunkiems vežimams traukti, o kitas, lenktynių arklys, šalia pirmojo atrodo visai menkas.

Dar didesnis įvairumas šunų tarpe. Čia St. Bernardas, kaip geras veislis, gi ten gatveponia vedasi šunytį, kurs lengvai tilptų jos rankinuke. Tarp šių kraštutinybių visa eilė kitokių šunų veislių.

Skirtumai žymūs ir kitų naminių gyvulių tarpe, pvz. avių, kiaulių, arba paukščių — karvelių, vištų, ar augalų — vaismedžių, javų ir kt. Kaip tie skirtumai atsirado?

Atranka

Žmogus jau žiloje senovėje prisijaukino kai kuriuos laukinius gyvulius, kurie jam atrodė naudingi. Ilgainiui ėmė juos vesti ir jų veislę tobulinti; gal tiksliau bus pasakyti, keisti juos savo užgaidoms.

Kaip jau minėta, tos pačios rūšies arba tos pačios veislės paskiri individai daugiau ar mažiau vienas nuo kito skiriasi. Gyvulių augintojas savo kaimenėje (bandoje) pastebi kai kuriuos individus, turinčius ypatingų savybių, patinkančių jam, augintojui. Jis tokius individus poruoja, jų prieauglį taip pat atranka ir

vėl poruoja, ir t. t.

Vienas augintojas, tik vien savo amžiuje, patvariai kartodamas atranką, gali jau siekti tiek pakeisti veislę. O jeigu pakaita atrodys ypatingai pageidaujama, pvz. pelninga, ją tęs kiti augintojai — gal kelios ar keliolika jų kartų, arba ir daugiau. Pasėka bus, kad jie išvystys tokius skirtingus arklius, kaip lenktynių bėgiką ir sunkiųjų svorių vežikus.

Šis veislių vystymo būdas yra pageidaujamų požymių atranka. Kitas atrankos būdas, praktikuojamas plačiu mastu, yra parinkimas veislei geriausių gyvulių. Išdava tokia, kad ilgainiui išvystomos naujos veislės, skirtingos nuo jų laukinių protėvių. Gi senosios veislės, protėvių veislės išnaikinamos kaip nevertos, žmogui nepageidaujamos.

Darvinas prileidžia, kad kai kurių gyvulių, pvz. šunų, žmogus galėjo prijaukinti keletą laukinių veislių, bet ne tiek daug, kiek šiandien jų yra: dauguma šių dienų veislių yra žmogaus atrankos padaras. O kai dėl arklių, tai, Darvino teigimu, jie buvo išvystyti iš vienos laukinės rūšies. Iš vienos laukinės rūšies išvystyti ir naminiai karveliai, kurių veislių esama ypatingai daug.

Taigi štai išvada: naminių gyvulių, kaip ir paukščių, o taip pat kultivuojamų augalų veislės yra plastiškos, galimos "lankstyti". Darvinas akcentuoja, kad skirtumai naminių gyvulių tarpe atsiranda savaimė ir kad žmogus juos išvysto, išryškina.

Kova dėl būvio

Naminės veislės, ypač atrankos dėka, keičiasi. Tačiau atrankos procesas eina ir gamtoje, kur žmogaus kontrolė nesiekia. Kas ją vykdo?

Žvėrys, gyvuliai, paukščiai, vabzdžiai, visi organizmai be išimties, sako Darvinas, rodo palinkimą daugėti sparčiau, negu jų maisto šaltiniai.

Jis nurodo 18-to šimtmečio garsaus švedų mokslininko Linėjaus (Linnaeus) apskaičiavimą. Tegul, sako Lenėjus, bet kuris augalas pribrandina tik dvi sėklas per metus; tegul jos nevaržomai ir netrاندomai veisiasi 20 metų. Tada jau bus to augalo palikuonių visas milijonas. O kiek jų bus dar 20 metų vėliau — vis turint prielaidą, kad jų plėtimosi niekas netrukdo?

Arba žmogus. Jis veisiasi lėtai. Bet, sako Darvinas, per paskutiniuosius 25 metus žmo-

(Nukelta į 4 psl.)

I.

"Literatūros ir Meno" Nr. 40 yra gana įdomus J. Macevičiaus str. "Rašyti savo amžiaus istoriją". Įdomus ypač tuo, kad kone pirmą kartą (šiapus ir anapus geležinės uždangos) bandoma publicistika įtraukti į "pilnatiesę literatūros šaką, lygiai kaip poezija, proza, dramaturgija". Autorius teigia, kad publicistika turi griežtus savo dėsnius ir reikalavimus. Toliau pažodžiui:

"Ir jeigu mes dažnai kalbame apie mūsų poetų, prozininkų ir dramaturgų meistriškumą, tai šiandien pribrendo reikalas pakalbėti ir apie mūsų publicistų darbą ir jo kokybę, nes prieš mūsų publicistų akis atsiskleidžia platus ir sudėtingas darbo baras. Šituos klausimus turi kelti tiek mūsų spauda, tiek mūsų literatūros kritika, duodama teisingą publicistų kūrybos įvertinimą ir iškel-dama jos trūkumus.

Manding, konstatuota tiesa, kuri kitų tautų literatūroje seniai pripažinta ir įsipilietinusi (ne natūralizacijos, bet kilmės teisė!).

Štai tremties lenkai (savaitraštis "Wiadomości") suorganizavo "plebiscitą": kas turėtų būti literatūros akademijos, jei būtų suorganizuota emigracijoje. Viso išrinktųjų (beje, su sąlyga, išrinktasis grįžtų į dabartinę — pačią Lenkiją, čia pat automatiškai išbraukiamas!). Na, ir kasgi išrinkta? Čia pagal balsų skaičių (pabraukiu jų literatūrinę specialybę): 1) Kaz. Wierzyński, *poetas*; 2) Miecz. Grydzewski, *redaktorius ir leidėjas*; 3) Ferd. Goetel — *prozininkas*; 4) Józef Wittlin — *apsyakininkas ir apybraižininkas*; 5) Zygm. Nowakowski — *dramaturgas, feljetonistas ir pn.*; 6) Marian Kubiel — *istorikas*; 7) Józef Mackiewicz — *rašytojas ir žurnalistas*; 8) Oskar Halecki — *istorikas*; 9) Wacł. Grubiński — *dramaturgas ir novelistas*; 10) Szesław Miłosz — *poetas, apsyakininkas, apybraižininkas*; 11) Tadeusz Nowakowski — *rašytojas ir radijo valandėlių organizatorius, žurnalistas*; 12) Stan. Baliński — *poetas ir apybraižininkas*; 13) Tymon Terlecki — *teatologas ir politikas*; 14) Jan Roztworowski — *poetas ir apybraižininkas*; 15) Józ. Łobodowski — *poetas, vertėjas, liter. kritikas*.

Pas mus, ypač tremty, kitaip dėta. Ak. apmoku kelione į Orahą (skerdyklos? o kurgi SAC?! ir kt. ir kt.) ir atgal, jei kas man įrodys, kad Vlike, Laisvės Komitete ir pn. *veiksniuos* kada nors atsiliepta apie spaudą palyginti šiltesniu žodžiu. Įprasta pabarti. Pamokyti. Arba: iš viso nei mrū-mrū. O Bendruomenės viršukalny dar gražesni dyvai išdarinėjama. Tik atšiminkime vieną (ar ne pernai? tss... gal šįmet!) tarybos posėdį. Kai kalbėtojas kelis syk buvo įspėtas nevertoti "Naujienu" vardo, ans perėjo į "neutralius bėgius": *vienas dienraštis, vienas...*

Ir kas dar pridurtina, kad kalbėtojas buvo iš... buvusių redaktorių, o JAV įėjęs ir į žurnalistų vadovybę. Bet apie... "mirusius" nieko, nebent gera, kaip romėnų išmintis įspėja. Jei kam nepatinka žodis (kabutėse) miręs, tai, anot "Dirvos", tebūna... vienos iš neveikliausių organizacijų (skaityk: Lietuvių Žurnalistų Sąjungos) valdybos narys...

Beje, minėtas laikraštis klausė: "Kur tos neveiklos priežastys?" "Kviečiame — toliau raše: — laikraštinkus pasisakyti. Gal tas pažadins ją iš letargo miego".

Man prisimena Haško "Šauniojo kareivio Šveiko nuotykių" Mozės tikėjimo o Austro-Vengrijos pilietybės vienas nešėjas. Kad sargybos metu neužmigtų ir ta proga kas nors nepavogtų patrankos, prisirišo prie pat imperatoriškojo ginklo užtaiso ir, žinoma, užmigo.

Nors jau pavakarys ir artai prietema, nežadinkime Valdybos. Rasit, nusnūdo kuriais nors aukštesniais tikslais ir nuotykiiais...

Antra grįžus, tremties nuobodulys ir abejingumas spaudos žmogui žymiai pasėkmingiau migdo, negut įgarsėję ar per TV pastoviai peršami miego milteliai. Čiūčia-liūlia...

Čiūčia —? O gal priešingai, surikti, kad visi, kas ne spaudos žmonės, bet šiuos ar anuos *veiksniuos*, pabustų. Aiman, ir nepriklausomybės metais žurnalistas buvo užų (valstybinės globos ir teisinės atspirties) durų. Turėjo kas (pvz. profesorius, karininkas, politikas, mokytojas ir kt.) *pensijas*, bet ne... spaudos žmonės. Buvo įvairių stipendijų, kelionių pasitobulinimui užsieniuos, bet ne žurnalistams. Faktas. Faktas. Skria-tams.

(Tęsimys 2-oje pusl.)

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

da. Nesąmonė, viešai ir per visą 1918—1940 m. būvį.

Kas žino, ar nereikėtų bent dalį lėšų, kurios eina *technikiniam* darbui (pvz. lietuviybės išlaikymo tarybai, tarnybai, komitetui ir subkomitetui ir t. t. ir t. t.), paskirti... spaudos stipendijai. Principu: mažiau kalbų, daugiau darbų!

Ir gal būt organizacijos (ana, liet. gydytojų, nesgi jų profesijos kolega — dr. V. Kudirka — buvo žurnalistas!) pridurtų. Gal...

Pagalvokime nedejave, ir tai nedelsdami, kol dar tremties jaunimas tebemoka (žodžiu ir raštu!) lietuviškai.

2.

Man netyčia atėjo į galvą keli kalambūrai (galima ir kitaip pavadinti). Ar jie vykę, spreskite patys Skaitytojai.

a) *Dezertavimas* — tai deserto valgymas (kai už lango vėjas su sniegu, o židiny spragsi ugnelė, ir t. t.). Anglo-saksai desertą vadina "dėlišu" ar ne?

b) Daugumas uošvių (ir: neuošvių!) tesupranta vienat vienas *Martell'ės* ašaras...

c) Kiek kart *putinai* žydės, kol skaitytojai *Putino* "Sukilėlių" II-ąją dalį užregės? Mano galva, reikia naujo atodėrgio, o atodėrgis be tirono (rusiškai: Chruščiovi!) mirties neįmanomas ar ne?

"Literatūros ir Meno" Nr. 42 įdėta kelios "Epigramos". Autorius — K. Kubilinskas. Viena epigrama vardu "Tipukai-Dipukai" šitaip "skamba":

"Me-mes — už gryną me-e-ena!"
Dipukai kūną gena,
Apšaukę pegasu...
Kas dolerį pakloja,
Už tą dipukai loja
"Amerikos balsu".

Ak, K. Kubilinskiui atsakytina jo paties epigrama "Baltaižys". Epigramoj minimas *oldonas* reikia suprasti okupuotos Lietuvos vardu, atseit — kaip Kremlius (arba: komunistų partija). Taigi

Nevalyk, valdove, batų...
Nors nėra tokio etato,
Bet yra toks baltaižys,
Kurs batų tau nulaižys.

Brrr... kokios *papildomos* poetų (anapus geležinės uždangos) pareigos. Brr...

J. Cicėnas

SLOAN'S DEPARTMENT STORE
Pilnas pasirinkimas vyriškų, moteriškų ir vaikams rūbų, duoda visai Jūsų šeimai galimybę gražiai pasipuoti už žemiausias kainas. Kalbam lietuviškai
7042 SO. WESTERN AVE.
Phone: PROspect 8-9210

LORENZO PIZZERIA
6655 SO. ASHLAND - HE 4-5908

FREE PIZZA

Order 2, any kind, get 1 small cheese pizza free. Call HE 4-5908
ASK FOR SPECIAL.
Open 11 AM to 12 Midnite. Fri. & Sat. 11 AM to 2 AM. Closed Tues.

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 5, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 21, 1959

JUOZAS LIUDZIUS

Literatūrinės anketos duomens

I.

Šią vasarą pasirodė žurnalo "Literatūros Lankai" Nr. 8, kuris yra veržlesniųjų, pasinešusių į naujoves ir aukštąjį meną literatūrai leidinys. Pirmasis žurnalo numeris išėjo bene 1952 metais.

Jame patalpinta iš svetimų kalbų versti rašiniai literatūrai: M. Mc. Leish, W. B. Yeats, P. Celan, Cz. Milosz. Ir lietuviškų rašytojų: A. Nyka-Niliūno, L. Andrekaus, K. Barėno, A. J. Greimo, J. Baltrušaičio, Jer. Zemkalnio, Henriko Nagio ir kitų, slapyvardžiais pasirašiusių eilėraščių, proza ir recenzijos kūrinių.

Daliniuosi su skaitytojais tuo, kas mane tenai labiau sudomino — Literatūrinė anketa. Nes joje atsispindi mūsų rašytojų intelektualinis pajėgumas, jų mintijimas, jų siejimas literatūros lygio pakėlimu, nusiskundimas nepalankiomis augimo sąlygomis, kaltinimas aplinkos, praėitės, kaltinimas patiems sau — rašytojams.

Anketoje trys klausimai:

1) kuri knyga mūsų literatūroje yra ypač nepakankamai įvertinta ar nesulaukusi jai priklausomo dėmesio?

2) Kokį vaidmenį, jūsų nuomone, literatūros veikale turėtų vaidinti moralinis, tautinis ir socialinis motyvas?

3) Kokius neigiamus reiškinius jūs pastebite dabartiniame mūsų literatūros gyvenime?

Anketa buvo išsiuntinėta literatūrai ir literatūros gyvenime besidomintiems, kurių yra virš šimto, o gal ir du šimtai. Į anketą atsakė tik 27. Prieiskime, bus tai apie 25% visų užklaustųjų.

Negausus dalyvavimas ne tik literatūriniam (įskaitant ir kritiką), bet ir visuomeniniam bei politiniam darbe yra visų lautų išeiviams hendra apraiška. Mes lietuviai, čionai nesudarom išimties.

Isiziūrėję į vidų kurios draugijos, matom mažą dalį jos narių, dalyvaujančių jos veikloje — lankančių susirinkimus, padedančių valdybai vykdyti įstatais numatytus uždavinius. Dauguma tenkinasi mokėjimu nario mokesčio.

Įdomus anketos vykdytojų paaiškinimas mažo skaičiaus

atsakiusių į anketą: 1) kai kurie užklaustųjų jautėsi nesąartimi žurnalui "Literatūros Lankai", 2) žinia, kad atsakymai gali būti paskelbti spaudoje, 3) nelaukė savęs autoritetais spręsti anketoje duotus klausimus, 4) nepaslankumas, neprisiruošimas, nepakankamas reagavimas į šį reikalą.

Čia mūsų literatūrai pateiktas užpelnytas kaltinamasis aktas. Kartu anketa yra įrodymas, kad mūsų išeivijoje negalėjo būti kultūrinio nuosmūgio, nes kultūros lygis buvo ir yra, švelniai tarus, neaukštas.

Ketvirtas teisinimo ar kaltinimo punktas yra pati didžioji priežastis — nepaslankumas, neprisiruošimas, nereagavimas ir nesidomėjimas. Trečiam punkte literatūrai išsukinėja, nurodydami nesą autoritetais spręsti pastatytus klausimus. Čia intelektualinio neturto liudymas, kurį tie sau pasirašė.

Pakartotinai pažiūrėkim, kokios tos baises problemos numatytos anketoje. O gi konkretus klausimas: kuri knyga... koki neigiami reiškiniai...

Kas laiko save literatu, turi turėti nuomonę ir aiškų atsakymą į tuos du klausimus. Kiek sunkesnis klausimas: vaidmuo įvairių motyvų kūriniui. Tačiau kiekvienas literatas ir kritikas, kuriam buvo pasiūsta anketa, yra šį tą sukūręs. Jis turėjo susidurti su kuriuo nors motyvu. Jis turi pažiūrą į literatūros vaidmenį, į literato pareigą, pašaukimą.

Kai kuriuos literatus, matoma, baimino žinia, kad jų atsakai gali būti paskelbti spaudoje: neturėjimas literatūrai reikalingų kokybių (kvalifikacijų) gali išeiti viešumon. Vienok šie baimingieji buvo išdrąsinę išspausdinti keletą eilėraščių, ar kokią apysakėlę ar feljetoną.

Nemalonu, kada literatai, tam tikra prasme mūsų dvasios vadai, yra baimingi. Šiuo atveju perverskim kovingųjų literatūrai čia suminėta žurnalą. Ten gausu slapyvardžių: S. L.; A. B.; J. Vakarais, A. Sietynas, A. Baltaragis.

(Tęsinys 10-am psl.)

MARQUETTE RECORD SHOP

Complete Stock of Hi-Fi and Stereo records. Operatic and Lithuanian folk music.

3215 W. 63rd ST. — HE 4-6266

BOHNETT FUEL OIL

STewart 3-1400

Highest Quality Fuel Oil
SPECIAL PRICE
Furnace Oil 12.4c. per gallon.
METERED DELIVERIES.

A. L. STRACHAN & SON

Highest Quality Coal & Fuel Oil. Serving Chicagoland for over 50 yrs. For prompt delivery call "MAC" in order Dept. RE 7-3860
2209 WEST 63rd STREET.

STANLEY GAJDA

skelbia naujos
TAVERNOS IR SALĖS ATIDARYMĄ.

Parduodami vietiniai ir importuoti gėrimai, draugiška aplinka, proga susitikti su maloniais žmonėmis. Salė išnuomojama įvairioms šventėms, vestuvėms, pokyliams ir t. t.

2059 West 19th St., Chicago, Ill.

NAUJI STOGAI

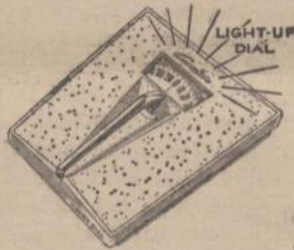
Smaluoji nauji stogai

55x24 inčių tiktai \$14000
Darbas garantuotas, išbaigtas.
Bungalow stogu pataisymai \$30.00.
Veltui apskaičiavimai. Kreipkitės

GRANITE ROOFING CO.

3002 W. 59th STREET
Chicago, Ill.

The scale you can
read in the dark!

- Step on it and dial lights up
- Weighs accurately on rugs or any floor
- 300-lb. dial with extra large numerals
- Pick-up handle
- Other models from

Counselor

GLASER'S APPLIANCE AND FURNITURE CO.

5115-5123 S. Kedzie Ave.
PROspect 6-1790

Open Monday and Thursday Evenings

PRAPLEČIAMA SU GERESNIU PATARNAVIMU MŪSŲ AUGANČIAI KLIENTŪRAI.

Nelauk paskutinės minutės. Siųsk švenčių dovanų siuntinius dabar.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

(Licensed by Intourist)

PAGRINDINĖ ĮSTAIGA:

39 — 2nd Avenue
NEW YORK 3, N. Y.
AL 4-5456-7

161 Main Street
PATERSON 1, N. J.
MU 4-4619

SKYRIAI:

2076 Sutter Street
San Francisco, Cal.
FILmore 6-1571

1015 E. Carson Street
PITTSBURGH 3, PA.
HU 1-2750

PRISTATYMAS GARANTUOTAS

NIEKO EXTRA NEREIKIA MOKĖTI

Kitais žodžiais...

Ipolitas

Spačio "Aidų" žurnalas skaitytojus pasiekė lapkričio pradžioje. Pirmuoju straipsniu St. Yla aiškina prof. S. Šalkauskį ir pralotą A. Dambrauską (A. Jakštą), kuriuos iškelia filosofais ir teikia, kad jie "išvarę giliausių minties vagą" bei turėję "didžiausios įtakos" mūsų amžiaus pirmoje pusėje. Su šiais sprendimais, aišku, ne visi sutiks. Jakštas per 18 metų reikišėsi "Draugijos" žurnale, Šalkauskis per 16 metų "Židinyje" ir per 20 metų "Logose". Abu, sako, buvę sintetikai (sudėstytojai). Vienas dėliojo mums platumas, kitas — gilumas. Jakštas savo minčių sistemos neapipavidalino, bet Šalkauskis buvęs "sintetikas formuluotojas". Abu siekė sudaryti "tautinę filosofiją". Tauta, kuri kuria savo meną ir literatūrą, privalanti sukurti ir savo filosofiją. Šalkauskiui mūsų filosofija privalėjo jungti "placūją prasmę" du pasauliu — Rytų ir Vakarų (jis mokslus ėjo Maskvos u-te ir Friburge). Be to, juk ir kiekvienas žmogus stovi dviejų priešiškių sričių tarpduryje — realizmo ir idealizmo. Darnus tas, kuris sugeba priešiškus dalykus savyje suderinti! Lietuvių tautos savybe Šalkauskis skaitęs "reaktingumą" — tauta, sakė, ne tiek pati veikia, kiek atsiliepia kitų veikiamai. Kitais žodžiais, mes labiau "rytiški", nes Rytų dvasia "labiau pasyvi", o Vakarų "daugiau aktyvi". Lietuvių tautinei filosofijai pavykus lietuvių dariniai suderinti du esminiu priešišku (jausmus ir protą, idealizmą ir realizmą) mes galėtumėm sukurti tobuliausią kultūrą. Geriausiu suderinimo pavyzdžiu esąs — Kristus. Todėl Jakšto - Šalkauskio tautinės filosofijos pagrindas aiškus: tobuliausią tautinę kultūrą tegali kurti lietuvis, kuris krikščionis katalikas.

Antrame žurnalo straipsnyje istorikas J. Matusas teigia, kad Lietuvos Vakarų Studijų komisijos Njujorke 1958 metais išleistas veikalas "Mažoji Lietuva" lygintina vokiečių posakiui "Lustige Geschichte" (Linksma istorija). Matusas skelbia išstudijavęs prūsų žemės ir tautos istoriją bei parašęs 3 tomus, kurių vieną išspausdinęs "Karo Archyvas" 1939 metais, o antrą tomą "Lietuvos Aidai". Trečias, matyti, pasiliko rankraštyje. Kadangi dėl senovės prūsų žemių ginčijasi vokiečiai ir lenkai, svarbu nustatyti, kas iš tikrųjų prūsai buvo ir kas jie: seni čia buvę ar iš kitur atėję kolonistai? Kada apsigyveno Baltijos pajūriu? Matusa įrodinėja, kad veikalas "Mažoji Lietuva" autoriai savo uždavinio neatlikę, nes pagrindinį klausimą palikę nuoš-

liai.

Trečiu "Aidų" straipsniu eina filosofo A. Maceinos "Nusidėjėlio tragika pagal Dostojevskio veikalą Nusikaltimas ir Bausmė". Autorius gilus Dostojevskio pažiūrų tyrėjas ir, sakoma, net vokiečiai jo rašto darbų esą išsivertę. Bet vokiečiai, kaip žinoma, "sunkiūs" straipsnius mėgsta. Kazin, ar "Aidų" skaitytojai tolygų pagėmimą turi? Literatūros pateikiama A. Barono apsakymėlis "Priesaika", H. Nagio trys eilėraščiai ir A. Gustaicio suprantamesnis eilėraštis, kur sakoma: "Užgi-

męs užaugo, užaugęs paseno. Tarp lopšio ir karsto taurelėm stukseno". Žodžiai tikty nevienam Amerikos lietuviui, ypač tiems, kurie jau "pavargę" ar "išsimokslino" nebeprumeruoti lietuviškos spaudos, ir H. Nagio žodžiais apie arklį: "Prunkšcia gyveniman panėrė snukius". Įdedama ir C. Obcarskio eilėraštis "Peisažas".

"Kūrybos pasaulio" skyriuje eina plati, net mikroskopiška K. R. Jurgelos recenzija prof. A. E. Senno veikalo "The Emergence of Modern Lithuania". Recenzentas, kaip ži-

noma, pats yra autorius anglų kalba Lietuvos istorijos. Jis Senno darbe randa nemažą smulkių netikslumų, bet pripažįsta, kad "mokslinė metodika išlaikyta ir atpasakojimas atrodo apšėiai dokumentuotas". Silpnybė esanti nekritingas šaltinių sunaudojimas ir nelikslus citavimas. Po to eina straipsniai apie Kinijos katalikus, kanadietį lietuvi menininką V. Remeiką (pateikiama keturių jo kūrinių vaizdai), korespondencija iš Bostono ir žinutė, kad Vas 16 gimnazijai Vokietijoje, Amerikoje per du metu surinkta \$48,027 aukų.

TWO floor heat outlets— DOUBLE THE HEAT OVER YOUR FLOORS!

give your family
a new standard
of living with
a new, patented

SIEGLE'S
GAS HOME HEATER

It pays for itself with the fuel it saves!

MONEY BACK GUARANTEE!

Patented INNER HEAT TUBES • BUILT-IN BLOWER SYSTEM
Lifetime CAST IRON CONSTRUCTION • Heats like magic—even with the gas OFF!
start saving by stopping in at

OGDEN STOKER SALES ^A_N^D SERVICE CO.

1314 WEST GRAND AVENUE

All Phones: SEeley 3-7112

CHICAGO, ILL.

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

nių skaičius padvigubėjo, ir jeigu žmonės dauginsis tokiu pat spartumu ateityje, tai po tūkstančio metų jiems nebus vietos nė stovėti.

Dar vienas pavyzdys. Dramblis žinomų gyvulių tarpe veisiasi bene lėčiausiai. Tegul tačiau viena pora dramblių, veislumo laikotarpiu, atsiveda šešis jauniklius ir tegul šie veisiasi nevaržomai toliau. Per 750 metų jų skaičius jau sieks 19,000,000. O juk 750 metų gamtos istorijoje yra visai trumpas laikotarpis.

Betkuri rūšis, betkuri veislė, nesulaikoma, ilgainiui taip išsiplėstų, kad joks kraštas nepajėgtų jos išlaikyti. Ir nedaroma skirtumo, kad štai ši rūšis veisiasi sparčiai, o anoji lėtai. Lėtesnei imtų tik kiek metų ilgiau pasauliui užplūsti.

Bet, sako Darvinas, tikrovėje, matome veislių tarpe itin patvarią pusiausvyrą per ilgus laikotarpius. Dalykas toks, kad eina nuolatine nesiliaujanti kova dėl būvio, pasaulinė kova dėl savo gyvybės ir veislės išlaikymo.

Kovoje dėl būvio milžiniškas kiekis gyvių žūsta. Iš augmenijos srities Darvinas duoda pavyzdį: jis, Darvinas, nuvalė žemės plotą 3 pėdų ilgio ir 2 pėdų platumo; čia išdygo vietos žolių 357 daigai; iš jų buvo sunaikinti 295 — daugiausia vabzdžių ir straičių (slugs).

Kovoje dėl būvio kiaušiniai ir janikliai, atrodo, nukentia skaudžiausiai. Klimatas taip pat yra efektyvus veislės plėstis stabdis. Darvinas pasakoja, kad jo paties sodyboje 1854—5 metų žiemą keturi penktadaliai visų paukščių žuvo. Epideminės ligos savo vaidmenį taip pat vaidina gyvių naikinime; esama daug kitų priežasčių.

Maisto kiekis, kurį gauna ta ar kita rūšis arba veislė, aišku, sudaro ribą jos plitimui. Dėl maisto stokos nuhyra jos silpnieji nariai. Dėl betkokios krizės, kaip pvz. badmečio, kova dėl išsilaikymo yra ypatingai atkakli artimiausių, giminingiausių veislių tarpe.

Natūralioji atranka

Kovoje dėl būvio skirtumai, kad ir visai maži, bet naudingi individui (asmeniui), duoda jam daugiau šansų išlikti gyvam ir perteikti savo pranašumą palikuonims, negu tiems, kurie tokių pranašumų neturi. Šį išsilaikymą pranašų savybių ir žuvimą žalingų savybių Darvinas pavadino Natūraliąja Atranka arba Išsilaikymu Tinkamiausio (The Natural Selection or the Survival of the Fittest).

Iš to, kas aukščiau pasakojta, gali susidaryti įspūdis, kad Darvinas matė vien nuožmią kovą dantis ir nagais. Jis tačiau parodo ir kitą kovos pusę, kai pvz. vabzdžiai, ieškodami nektaro (saldaus skysčio) gėlėse ir repliodami jų

žiedais išnešioja gėlių veisimosi dulkes ir tuo būdu padeda joms apvaisinti. Jis duoda ir daugiau talkininkavimo pavyzdžių. Taigi kova dėl būvio eina ir kooperavimo priemonėmis.

Evoliucija

Aptardamas namines veisles, Darvinas pažymėjo faktą, kad žmogus, atrankos priemonėmis, jas pakeitė. Tą patį daro ir natūralioji arba gamtos atranka. Tik žmogus keičia veisles savo užgaidoms, o gamta paties gyvulio gerovei: gamtoje išsilaiko pranašesnieji.

Kitas dalykas. Kaip ilgai žmogus praktikuoja atranką? Keletą šimtų metų, gal tūkstantį, kitą ar trečią. O gamtoje atranka eina milijonus metų. Todėl žmogaus pastangos yra menkutės, palyginus jas su natūraliosios atrankos išdavomis.

Pažūrėkime į dalyką iš kito taškaregio. Šiandien gyvenančios veislės yra palikuonys kitų veislių, kurios gyveno praeity. Šios praeities veislės buvo palikuonys dar pirmesnių veislių, kurios skyrėsi nuo jų. Ir taip, žvelgdami atgal, sieksime į tolimą, miglotą praeitį, kurios gyviai buvo visai kitoki negu šiandien, kurie buvo visai paprastos, primityvios struktūros, palyginus ypač su šiūdienėmis aukštesnių rūšių veislėmis.

Iš anų primityviųjų veislių išsivystė ir išsišakojo šių dienų rūšys ir veislės. Tai ir yra evoliucija.

Iš paduoto čia Evoliucijos apibūdinimo gali susidaryti įspūdis, kad evoliucijos procesas ejo paprastu keliu, tiesia linija iš paprastų, žemesnių organizmų į sudėtingesnius, aukštesnius. Evoliucijos procesas, biologų teigimu, buvo ir yra painus; tiek painus, kad visų jo detalių, atrodo, neįmanu išnarplioti.

Biologas Theodosius Dobzhansky (iš Columbia universiteto) pvz. sako, kad šiandien yra atpažinta daugiau negu milijonas gyvių rūšių ir 267,000 rūšių augalų. Jis pastebi, kad skaičius dar nežinomų gali būti daugiau ne dvigubai didesnis. Be to, daugybė rūšių praeity išnyko. O ir esamos rūšys vienos prisitaikė gyvenimui šiaurėje, kitos tropikuose, vienos sausumoj, kitos vandenyse, dar kitos tyrlaukiuose ir kalnuose. Ir kai kurios taip prisitaikiosios aplinkai, kad pvz. kartais sunku atskirti peteliškę nuo lapo ant kurio ji tupi, ar kirminą nuo šakelės, prie kurios jis prisiplojo.

Tai evoliucijos proceso įvairumas ir šakotumas.

Darvino evoliucijos teorija susikirta su anuomet vyravusia Biblijos pasaka apie veislių atsiradimą.

Biblija ar Darvinas?

Reikia turėti minty, kad ti-

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, NOVEMBER 21, 1959

kinčiam krikščioniui Biblija yra ne tik knyga. Ji yra Dievo žodis, jei ne paties Dievo pirštu parašytas, tai bent Jo įkvėptas, per šimtmečius buvęs išminties ir mokslo šaltinis. Tad ką sako Biblija apie veislių atsiradimą?

Pačioj jos pradžioj pasakojama, kad Dievas sukūrė pasaulį per šešias dienas ir kad gyvulių ir kitos veislės tapo sukurtos penktą kūrybos dieną; ir sukurtos tokios, kokias mes matome šiandien. O Darvinas kalba, kad jos išsivystė iš paprasčiausių, primityvių formų per milijonus metų.

Kitas vėl dalykas dėl laiko. Per šimtmečius geriausi Bažnyčios protai domėjosi klausimu, kada gi tikrai Dievas sukūrė pasaulį ir patį žmogų? Netrūko apskaičiavimų. Pagaliau 1650 metais arkivyskupas Usher įrodė, kad žmogus buvo sukurtas 4,004 metais prieš Kristų. Kitas senovės žinovas, Cambridge Universiteto kancleris John Lightfoot, dar arkivyskupą patikslino: kad, būtent, žmogus buvo sukurtas 4,004 metų spalio mėn. 23 dieną 9 valandą ryto prieš Kristų.

Usherio teigimai turėjo ypatingai svarbios įtakos Anglijos bažnyčiai. Bet ir katalikų bažnyčios, ir įvairių krikščionių sektų vadai, ir net rabinai buvo tvirtai įsitikinę, kad Dievas pasaulį sukūrė 3,900 iki 4,004 metų laikotarpiu prieš Kristų. Šitokia galvosena vyravo ir 19-tam šimtmečiui įpusėjus, kai Darvino "Rūšių kilmė" pasirodė.

Visu opumu kilo klausimas, ar Biblijos teisybė, kad pasaulis buvo sukurtas 4,004 metais prieš Kristų ir kad gyviai buvo sutverti penktą tvėrimo dieną, ar Darvino — kad gyviai išsivystė iš primityvių formų per milijonus metų?

Atakos prieš Darviną

Visai natūralu, kad dvasiškai puolė Dievo žodžio ginti. Tai buvo jų profesijos reikalas. Apžvalgos spaudoje, pamokslai, prakalbos ir paskaitos, knygos, brošiūros ir karikatūros — visa atkreipta prieš Darviną ir jo šalininkus ir prieš Evoliucijos teoriją.

Anglijos bažnyčios garsusis pamokslininkas, Oxfordo vyskupas Wilberforce, saviškiams rodė kelią. Žurnale "The Quarterly Review" vyskupas apkaltino Darviną, kad jis norįs Dievo garbę kūryboj apriboti; kad natūraliosios atrankos principas absoliučiai nesiderina su Dievo žodžiu; kad Darvino teorija niekinanti pačią gamtą; kad paprastas sveiko proto aiškinimas rodo, jogei kai kurių gyvių keistos formos atsirado Adomo nuodėmės pasėkoje.

1860 m. birželio mėnesį turėjo įvykti Oxforde Britų Sąjungos Mokslui Puoselėti susirinkimas. Wilberforce įžiūrėjo, kad čia jam, kaip igudusiam kalbėtoju, bus proga užkurti tikrai karštą pirtį evoliucijos šalininkams. Debatai įvyko, kaip laukta. Įsismagi-

nes vyskupas užbaigė savo kalbą klausimu profesorui Thomas Huxley: pasakyk, ar iš tėvuko ar močiutės pusės tamsta gavai beždžionės paveldėjimą?

Huxley, kurs gyė evoliucijos idėją, išdėstė jos teoriją, nurodė, kad vyskupas nieko neišmano apie Darvino darbą ir, atsilygindamas vyskupui jo paties moneta, savo kalbą baigė pareiškimu: jeigu jam, Huxley, tektų pasirinkti protėvius, tai jis bevelėtų pasirinkti kilmę iš vargšės beždžionės, o ne iš vyskupo giminės.

Kunigai ir jų šalininkai pasijuto įžeisti. Kilo triukšmas. Kilmingoji ponja, Lady Brewster apalpo. Ją teko išnešti iš salės. Admirolas Fitzroy, iškėlęs Bibliją ir mėgindamas perrekti triukšmą, šaukė: štai

(Tęsinys 5-me pusl.)

Under new Ownership:
PIZZA BY FASANO
GERALD MICHELS, PROP.
2808 W. 55 St. PR 8-4030
● Pizza ● Italian sandwiches
● Ravioli ● Spaghetti
**BREAKFAST AND BUSINESS
MEN'S LUNCHES SERVED
DAILY.**
Hours: Daily 8 AM to 1 AM
Friday and Sat. 8 AM to 3 AM
Sunday 5 PM to 1 AM
We deliver Also table service

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
R. SERENAS
2047 W. 67th Pl. WILBROOK 5-8063

STANKUS
Construction Co.
Atlieka statybos planavimo darbus,
gyvenamųjų ir prekybos pastatų.
Jūsų pasirinkimui turime virš
300 standartinių projektų.
Ofiso ir namų telefonas:
PROspect 8-2013
7403 So. Western Ave.
CHICAGO 36, ILL.

GRADINSKAS
1960 METŲ TV APARATAI
išsimokėtina. — Priimam senus.
RADIJAI, FONOGRAFAI,
VOKISKI APARATAI
PARDAVIMAS IR TAISYMAS,
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998
Atdara kasdien. Sekmad. uždaryta.

SOPHIE BARCUS
RADIJO VALANDA
Visi programai iš WOPA,
1490 kil. AM 102-7 FM
Kasdien: nuo pirmadienio iki
penktadienio 10—11 val. ryto
Šeštadienį ir sekmadienį
nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUSKOS; pirmad. 7 val. v.
Tel.: HEMlock 4-2413
7159 S. MAPLEWOOD AVE.
Chicago 29, Illinois

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

kur visa išmintis ir visas mokslas; aš nežinojau, kokią gyvatę (viper) buvau priėmęs į savo laivą. Mat, dabartinis admirolas prieš 20 metų buvo Beagle laivo kapitonas, kuriuo jaunas gautininkas Charles Darwin keliavo aplink pasaulį.

Neatsilikio nuo vyskupo Wilberforce ne katalikų bažnyčios vyriausybė. Kardinolas Manning (Anglijoje) išreiškė pasibaurėjimą nauju požiūriu į gamtą, apibūdinamas jį kaip brutalią filosofiją, kurioje nėra Dievo ir kurioje beždžionė užėmė Adomo vietą.

Paskui Wilberforce ir Manningą žygiavo kiti. Vienas aukštas protestantų dvasiškis pareiškė, kad darvinizmas stengiasi Dievą nuo Jo sosto nuverstį. Dar kiti — kad Darvino pažiūra yra vienas didelis melas nuo pradžios iki galo.

Nel tolimoje Australijoje Melbourne vyskupas išleido knygą, kurioje kaltino Darviną, Huxley ir Chambersą pastangomis iššaukti savo skaitytųjų nepasitikėjimą Biblija. Aukštųjų dvasininkų pėdomis ėjo žemesnieji — kanauninkai, klebonai ir vikarai, ir pasauliečiai bažnyčios talkininkai.

Neatsilikio nė Amerika. Jau 65 metams praėjus nuo Darvino knygos pasirodymo, būtent 1925 metais, Tennessee valstybėje buvo iškelta teisme byla mokytojui Scopes už tai, kad jis, priešingai įstatymui, viešojoje mokykloje aiškino evoliucijos teoriją.

Bendrai, tačiau, sako Andrew D. White, į pabaigą 19 šimtmečio kai kurie dvasiškiai pradėjo abejoti: o jeigu evoliucijos teorija yra teisinga, ar ne geriau liautis ją atakavus? White teigia, kad opozicija ėmė pamažu atslūgti (žiūr.: Andrew D. White, A History of the Warfare of Science with Theology, George Braziller 1955 metų laida, pusl. 70—85 ir 253—256).

Kai dėl Romos katalikų bažnyčios, tai tik netrukus prieš mirtį popiežius Pijus XII pareiškė, kad Bažnyčia nėra priešinga evoliucijos idėjai.

Mokslininkai ir Darvino idėjos šiandien

1958 metų "The Origin of Species" laidoje, Mentor knygų serijoje, yra biologo Sir Julian Huxley įvadas. Sir Julian yra ano Thomas H. Huxley, kurs 1860 m. debatavo su vyskupu Wilberforce, vaikaiš. Žemiau keletas pastabų iš to įvado apie Darvino "Rūšių kilmę".

Kodėl "Rūšių kilmė" yra tokia reikšminga knyga? Julian Huxley atsako: pirmiausia todėl, kad ji įtikinančiai pademonstravo evoliucijos faktą plačiu, gerai parinktu ir gausiu rinkiniu įrodymų, jogei gyvuliai ir augalai negalėjo būti sukurti šiandienėmis jų formomis, bet yra išsivystę

iš ankstyvesnių formų, lėtai besikeisdami.

Natūraliosios atrankos teorija duoda mechanizmą, kurio priemonėmis kitimas gali vykti ir vyksta automatiškai. Natūralioji atranka padarė evoliuciją moksliskai suprantamą. Toliau daugiau nei kas kita įtikino profesionalus biologus, kaip Sir Joseph Hooker, Thomas H. Huxley ir Ernst Haeckelis, evoliucijos tikrumu.

1859 metais, sako Huxley, biologinių faktų žinojimas buvo labai menkas. Beveik nieko nežinota apie veisimosi mechanizmą, apie paveldėjimą ir įgimtųjų skirtumus, apie embriologinį vystymąsi, apie gyvulių elgesį ir jų santykiavimą gamtoje; paleontologiniai daviniai buvo taip pat negausūs, o ir laiko matavimas nepakankamas. Ir visgi Darvinas davė nuostabiai gerą evoliucijos raidos vaizdą.

1895—1925 metų laikotarpiu kritika prieš darvinizmą atrodė ypatingai aštri iš lamarkiečių ir vitalistų pusės. Tačiau dauguma biologų galų gale atmetė lamarkiečių ir vitalistų teorijas, o darvinizmą suderino su genetikos mokslu. Genetikos mokslas faktiškai papildė darvinizmą.

Šiandien, sako Julian Huxley, universalus natūraliosios atrankos principas biologijoje atrodo pilnai ir galutinai pripažintas. Žinoma, padaryta pažanga ir biologijoje, palyginus su Darvino laikais. O ir laiko matavimas pasikeitė: jei anuomet žemės ir organizmų procesai skaityti milijonais metų, tai šiandien jie skaitomi milijonais: daugiau laiko įvairioms organizmų formoms pasikeisti ir išsiskoti.

100 metų be Darvino

Amerikos Humanistų Sąjungos žurnale "The Humanist", š. m. Nr. 3, yra profesoriaus Hermann J. Muller straipsnis antrašte "One Hundred Years Without Darwinism". Prof. Muller yra stambus asmuo mokslininkų tarpe. Jis 1946 m. Nobelio premijos laimėtojas už darbą biologijos srityje, jis priešpaskutinis Humanistų Sąjungos pirmininkas ir šiandien garbingas Indiana valstybės universiteto profesorius. Žemiau viena kita mintis iš jo straipsnio.

Prieš šimtą metų pasirodė Darvino knyga (Rūšių kilmė), paskelbusi evoliucijos teoriją natūraliosios atrankos būdu. Nuo to laiko visas dalykas buvo išnagrinėtas smulkiausiai ir detaliausiai kritikos, stropiausiai tyrinėjimais ir bandymais. Ir šiandien evoliucinė pažiūra į gyvenimą stovi kaip tvirtiausiai nustatytas mokslo apibūdinimas.

O kaip su jo įsipilietinimu (pripažinimu) plačiojoje Amerikos visuomenėje? Ne kaip. Dar 1925 metais, t. y. 66 metams praėjus po Darvino knygos pasirodymo, Tennessee valstybėje keliama byla teisme mokytojui Scopes už tai, kad jis dėstė evoliucijos teoriją valstybės mokykloje.

Anais laikais prof. Muller buvo mokytojas Texas valstybės universitete. Paveikti kampanijos prieš evoliucijos idėją, Texas legislaturos atstovų rūmai priėmė rezoliuciją prieš dėstymą evoliucijos teorijos tos valstybės mokyklose. Texas valstybės mokyklų vadovėlių komisija praveda "valymą" — pašalina iš vadovėlių visa, kas siejasi su evoliucijos idėjos skleidimu. Panašiai daro kai kurios kitos valstybės.

Tai buvo maždaug prieš 35 metus. Septyniolika metų vėliau, būtent 1942 metais, JAV biologų draugijų komisija paskelbė duomenis apie dėstymą biologijos kurso šalies pradinėse ir aukštesnėse mokyklose. Pasak komisijos, daugiau nei pusė tų pamokų buvusios žemiau reikiamo standarto. Komisijos manymu, kai kurie mokytojai buvę nekompetingi. Daugelis tačiau mokytojų vengė dėstyti dalyką kaip dera, norėdami išvengti atakų

ypač tokių asmenų, kurie yra priešingi evoliucijos idėjai.

Dar 17 metų vėliau, būtent šiandien t. y. 1959 metais, bene plačiausiai vartojamas aukštesnėse šalies mokyklose biologijos vadovėlis yra "Modern Biology". Ir kas? Visoj knygoje, nuo pirmojo iki paskutinio puslapio nerasite žodžio "evoliucija", sako prof. Muller.

Susidaro padėtis, kad evoliucijos procesą leidžiama pilnai įsisąmoninti tik mažam skaičini studentų, studijuojančių biologiją ir artimas jai mokslo šakas universitetuose ir kolegijose. Gi platesni žmonių sluogsniai stengiamasi nuo evoliucijos idėjos įsisąmoninimo apsaugoti. V. P.

WESTERN

CURRENCY EXCHANGES
Daily Auto License Service.
Checks cashed — Money orders.

6254 SO. WESTERN AVE.
7054 SO. WESTERN AVE.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONIUS

\$500 iki \$1500 nuolaidos ant naujo 1959

Chrysler - Plymouth - Imperial

Daugybė gerų visų išdirbysčių vartotų automobilių.
Galima nupirkti be pinigų — išsimokėjimais.

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.

"U WILL LIKE US"

CHRYSLER - PLYMOUTH - IMPERIAL - TRIUMPH
SALES — SERVICE

4030 Archer Avenue -- Tel.: Virginia 7-1515

Didžiausia ir teisingiausia lietuvių automobilių įstaiga.

Budrik Furniture

3241 So. Halsted Street

FURNITURE MART PAVYZDŽIAI

kiti pavyzdžiai turi būti parduoti.

SUTAUPYKITE NUO 30% IKI 60%.

3 kambarių baldų komplektas, kainuoja \$445 — dabar	\$267.00
Kitas 3 kambarių komplektas: 2 gab. gyvenamojo setas, cocktail stalas, 2 step stalai, miegamojo setas, dvigubas dresseris, veidrodis, bookcase lova, pritaikyta skrynia, matrasas, box springs, gaminis pečius, pertaisytas šaldytuvai, lempos, linoleum ir paveikslai — viskas už	
2 gab. svečių kambario setas — buvo \$179 — dabar	\$89.00
2 gab. svečių kambario setas, Pullman, buvo \$410 — už	\$235.00
3 gab. sectional, turtingai apdengtas, nupigintas	\$149.00
Double duty sofa, dviem miegoti, skoningai stiliuota	\$129.00
4 gabalų dailus miegamojo setas	\$119.00
4 gabalų double dresser setas, nupigintas	\$199.00
7 gabalų liuksusinis valgomojo kambario setas	\$119.00
5 gabalų dinette setai, parinktinų spalvų	\$29.00
Dailus 7 gabalų dinette setai	\$59.00
9x12 Linoleum	\$3.50
9x12 Vilnoniai kaurai	\$39.95

Atdara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9:00 val. Sekmad. nuo 12—5.

Budriko radio programos iš stoties WHFC, 1450 kil. sekmadieniais 2:15 val. po pietų.

NELAUKITE -

RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šilumą apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimai lūtikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5208

Generallal Agentai Šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiagą siųsti: 5635 W. 22nd Pl., Cicero 50, Ill.

2 METAI

NR. 45 (74)

Tautiškumas Nepriklausomoje Lietuvoje

VLADAS KRIVICKAS

Tad⁶⁾ nors Lietuvos Taryba savo reikalavimų legalumą rėmė "pripažinta tautų apsiaprendimo teise"⁷⁾ — palyginę nauju principu — praktiškai senosios Lietuvos aspiracijos nebuvo ir naujojoje visiška dingusios. Publicistikos ir mokyklų pagalba žadinta uelabai reai galvosena, jog gražiausias ir garbingiausias Lietuvos valstybės laikotarpis buvęs tada, kai jos sienos jungė Baltijos ir Juodąsias jūras. Istorijos vadovėliuose bei monografuose viduramžiai, kaip taisyklė, susilaukdamo platesnio nagrinėjimo nei vėlesni laikai. Tuo tarpu jau vien iš tautinio taško žiūrint nesunku pasakyti, jog lietuvių bei išlaikyti padėjo ne tiek vytautiškas kardas, kiek Mažvydo ir Daukšos knygos, Vilniaus akademija ar Kudirkos Varpas. Didieji Lietuvos kungaiškiai, būdami tvirtoj politinė padėtyje, net nesugebėjo lietuvių kalbos valstybine padaryti, juo labiau — sukurti tautinės kultūros. Tai atsiekta saujelės žmonių, šimtams metų praėjus, kai Lietuvą valdė ne savi, bet svetimieji ir jos vardas jau nebuvo girdomas. Šių įvykių prasmės — kultūros persvaros prieš politiką⁸⁾ — apgailėtinai pilniau tavių gyvenime.

Tiesiog paradoksiškai naujosios Lietuvos inteligentija, skleidama lietuviškas tradicijas, per daug nesirūpinę racionaliais kultūros pagrindais. Kilusi iš kaimo, ji mėgo liaudies meną ir šokį (tai žinoma, sveikintina), bet kartu išugdė ir nepasitikėjimą individu, vadžimą. Žmogaus civilinės teisės, įsitikinimų bei nuomonių taisybės buvo palenkios "tauti-aei gerovei", motyvuojant, kad krašto apsauga to reikalavo. Paprastesnis mentalitetas, regis, neįsisaugino, jog tautinės valstybės pradai kaip tik gauna savo gyvybę iš individo neliečiamųjų teisių. Tikrai šias laisves patvirtinęs tautiškumas gali apsaugoti nuo pasitaikančių kraštutinumų. Kur asmens teisės buvo pažeistos, ten tautiškumas pavirto į integralų nacionalizmą⁹⁾ arba fašizmą. Lietu-trypo.

Neturėdama stiprios viduri-

nės klasės ir autokratiškos caro valdžios valdoma, Lietuva negavo progos sukurti tokias demokratines tradicijas, kokios jau ilgai gyvavo vakarų Europoj. Valstybinės opozicijos sąvoka, pavyzdžiui, liko svetima ir nepriimta. Be jos, "tėviškas" režimas pasireiškė nereikalingais barniais bei nesantaikomis. Gi šiuos panaikinti ir taikingą konkurenciją įvesti nepadėjo nei Lietuvos praeities patirtys, nei neišdildomas "atomizmo"¹⁰⁾ bruožas pačiame lietuvių būde. Nesugyvenimu pasizymi ir dabartinė lietuvių išeivija, nors, kaip ekspertai linkę suktiki, šis požymis yra bendras visiems emigrantams.

Nepriklausomos Lietuvos tautiškumui tačiau būdingas ir kitas svarbus bruožas — tai dvasinių vertybių puoselėjimas, surištas su tam tikru humanišku. Tradiciniai linkę į mąstymą ir nesigailį pagalbą kitiems¹¹⁾, lietuviai gal net pasąmoningai inkorporavo šiuos polinkius į tautinių siekimų programą. Šia linkme dargi pozityviai paveikė ir romantiškoji realybės samprata, stengusis apimti ne tik kas empiriškai apčiuopiama, bet ir tai, kas tik intucija prieinama. Prisdėjo ir tarytum įgimtas draugiškumas, nuo seniausių laikų svetimšalių keliauninkų Lietuvoje pastebimas.

Tautiškasis humaniškas vienok turėjo silpnas šaknis universaliame individualizme, taigi nors kitų tautų žmonėms buvo reiškiamas palankumas, lietuvis laikė lietuvi artimesniu, lyg kažkokių nematomų ryšių sujungtu. Taip susidarė aiškiai apibrėžtas "savas" ir "svetimas" pasaulis; gi pereiti iš vieno į kitą buvo laikoma net morališkai žalinga. J. J. Rousseau minčių veikiam tautinė sąmonė suformavo partikularistinę bendruomenės sąvoką. Skirtumą tarp šios ir vakarietiškos gerai išreiškia vokiškieji terminai *Gesellschaft* ir *Gemeinschaft*, naudoti sociologo Ferdinand Tönnies. Pirmasis rodo bendruomenę paremtą racionaliais, legaliais nuostatais; antrasis — bendruomenę išaugančią iš kažko tai iracionalaus, "natūralaus" ir gilaus. Kiek galima spresti, lietuviai patriotai norėjo gyventi *Gemeinschaft'e*, t. y. linkti daugiau į rytus nei į vakarus. Kaip anlikiniai graikai, jie laikė indi-

vidą savo valstybės (polis) nariu, smarkiai reikalaujanti višiško paklusnumo respublikai. Tai, žinoma, tiko tol, kol norėta pačią Lietuvą apginti, bet pavojus kilo, kuomet panašūs norai pasikėsino užgniaužti tiek sveikus skirtumus, tiek laisvas nuomones. (Bus daugiau)

"Nieko" pavyzdžiai studentiškoje spaudoje

"...Amerikos civilizacija, paremta konkurencijos principu, yra asociali ir amorali, kai tuo tarpu lietuvis, kaip ir dauguma europiečių, yra, savo esmėje (neskaitant dar užsilikusių socialinių anachronizmų), moralus ir socialus. Europos Smith ir Carnegie yra jau mirę ir pusiau supuvę. Amerika stovi aštriame kontraste su mūsų kultūra dėl žmogaus būtis, tikslo ir socialumo supratimo. Gyvenant Amerikoje ilgesnį laiką visų šitų skirtingumų ir nužmogintų sąvokų įtakoje, mūsų vidinis pasaulis, stovėjęs tvirtai nuo vaiko dienų (mažų mažiausiai pas tuos, kurie augo kaime), pradeda svyruoti ir plyšti. Jeigu ir santykiuje su kitom svetimom kultūrom mes susvyruojam ir sudrebam — mes sudrebam atradę ką nors nauja, kas mus tik praturtina, kas praplečia mūsų žmogiškąjį horizontą. Amerikoje gi kiekvienas sukrėtimas ir suverdėjimas pastato mus į pavojų nupulti su visom turimom vertybėm į nieką — ir tai ne į tą nieką, apie kurį kalba Sartre, bet į tą, kuris yra simbolizuojamas coca-cola..."

Jonas Mekas (1957 "Darbas" nr. 4).

Neiškenčiau ir pavarčiau mūsų "studentiškos" spaudos skyrelius periodikoj, atrinkdamas pora įdomesnių minimo *nieko* pavyzdžių.

"...Sventės programa susidės iš iškilmingo posėdžio, kurio metu juniorai bus keliami į seniorus (sic!), vašių ir linksnavakario..."

Pavadinkim tai Torricellio tuštuma. (Tiesa, šiame skyrelyje buvo puolami, su smaguriavimu, lietuvių kalbos nežinantieji!)

"...Stovykla mus didelėn draugystėn suburia. Stovykla mus ideologiniai paruošia. Stovykloj mes liekam vienas šimos nariai. Tad į būsimą stovyklą turi visi jaunieji susirinkti. O kad susirinkti galėtų, būtina reiki, kad stovykla būtų tokioj vietoj, kurią nesunkiai galėtume pasiekti ir ji mūsų kišenėms prieinama būtų. O tas kišenės mums papildyti tikrai galėtų mūsų vyresnieji. O tų vyresniųjų — filisterių nemažai turime.

Čia jau jų pareiga parodyti, kad jie tikri filisteriai..."

Atradęs malonumų šaltinį — stovyklą, autorius nepajėgia išsivaduoti iš hedonizmo. Palyginkim su "atsakingo individualizmo" sąvoka.

"...Jaunuolis juk nežino ir negali taip pilnai suprasti mūsų praeities, kaip tai jaučia ir žino vyresnieji, kurie dalyvavo patys kovose, kurie prisidėjo prie kūrybinio darbo. Todėl, jeigu norima jaunuolius paskatinti tautinį darbą dirbti, būtina surasti atatinamas priemones, kurios būtų veiksmingos ir prieinamos jaunuoliams. Esti labai blogai, jeigu jaunuolis pasijunta nesuprastas ir neišvengiamai užsidaro savyje, nutolsta nuo tų nuotaukų, kurios kaip tik yra brangios jo tėvams ir apskritai vyresniajai kartai..."

Šis jaunas žmogus visai rimtai tiki, kad atrado Ameriką. (Nesgilinkim į minčių tikslumą; pvz.: jaunuoliai retai te užsidaro savyje — dažniausiai *atsidaro*, tik amerikiečių aplinkai).

Ir, turbūt, pati įdomiausia ištrauka:

"...Lietuvis studentas, siekdamas aukštųjų mokslų, dar gimdo savyje ateities jėgą, kuri bus labai reikalinga Tėvynei. Miela, kad vien JAV skaitoma apie 1000 lietuvių studentų universitetuose ar universitetinio lygio mokyklose. Jie pasiskirstę po įvairias specialybes. Jie yra susigrupavę į daugelį organizacijų ir korporacijų. Ir tai jiems duoda lyg ir "lietuvišką priedą" jų mokslų dar labiau įprasminti" (Mano pabraukta).

Pirmiausia, vis dar naivus žavėjimasis skaičiais ir klasifikavimo magika (tikslumas nesvarbus — gerai skamba, to ir pakanka). Antra, bene pirmas spaudoje įvykis, kai matome studentą ne-lietuvi, su lietuviška pavarde, rašančią lietuviškai. Ar tas pabrauktasis sakiny neskamba, lyg Margaret Mead pastaba apie kokią nors primityvią tautelę Ramiojo vandenyno salelėje? Ar tai lietuvių parašytas sakiny?

Vis dažniau ir "Santaroje" įsiterpia įvairūs susižavėjimai "konkrečiais" bei "prasmingais" darbais. Tikiu, pajėgsim neprarasti *esminių* vertybių šioj verdamoj internacionalinėj sriuboj.

Baigiant, citata iš Nietsches raštų:

"Žmogus, netinkamas nariu partijai. Kiekvienas daug galvojantis yra netinkamas nariu partijai: neužilgo jis persigalvoja per partiją".

A. A. I.

DARBAI IR ŽYGLIAI

— Studentų suvažiavime, įvykstančiame lapkričio 27—29 d. d. Chicagoje, Conrad Hil- (Tėsinys 7-me pusl.)

⁶⁾ Tėsinys iš pereitos savaitės "Mūsų Žingsnių".

⁷⁾ Žr. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktą.

⁸⁾ Florian Znaniecki, *Modern Nationalities* (Urbana, 1952), 44 psl. apsuprasta ir vėlesniame lie-

⁹⁾ Carlton J. H. Hayes, *The Historical Evolution of Modern Nationalism* (New York, 1931), 166 psl. va gi irgi šiuo keliu vos nepa-

¹⁰⁾ Ernst John Harrison, *Lithuania: Past and Present* (London, 1922), 150 psl.

¹¹⁾ *Ibid.*, 146 psl.

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

ton viešbutyje, Santaros Garbės Filisteris *Jonas Mekas*, skaitys pagrindinę paskaitą "Aš, Amerika ir Lietuva XX amžiaus antroje pusėje. Pervertinimas ir išpažintis" — šeštadienį, 4 val. *Penktadienį* iš ryto bus diskutuojami organizaciniai reikalai, po pietų, 2 val. įvyks Vyt. Vardžio ir Vyt. Kavolio debatai apie "Santykius tarp jaunimo organizacijų: kova ar bendradarbiavimas?" *Šeštadienio* rytą, 10 val. įvyks debatai klausimu "Žvilgsnis ateitin" (A. Skirmuntaitė, E. Kaminskas, L. Mockūnas, moderuoja R. Miezėlis), 11 val. debatai apie "Lietuvius išėjusius ir politiką šiandien" (M. Mackevičius, J. Paplėnas, K. Sidlauskas, moderuoja J. Šmulskštys), o popiet 2 val. debatai "Išėjusis lietuvis - studentas" (I. Užgiriėnė, K. Skrupskelis ir S. Šimoliūnas, moderuoja A. Ilja-sevičius).

— *Studentai santariečiai* studentų suvažiavimo metu Conrad Hilton viešbutyje turi išsinuomavę konferencinę patalpą ("lounge"), kurioje per visą suvažiavimo laiką bus progos susitikti ir pabendrauti.

— *Santaros filisteriai* šioje patalpoje, Conrad Hilton viešbutyje, šeštadienį, lapkričio 28 d., 1 val. popiet šaukia konferenciją, kurioje visi suvažiavime dalyvaujantys arba į konferenciją galį atvykti Santaros filisteriai, kviečiami dalyvauti.

— *Norintieji informacijų* ar nakvynės santariečiai, atvykęsą Čičagon į studentų suvažiavimą, prašomi skambinti Gabrieliiui Gedvilai, telefonu MI 3-6432.

VAIKAI DIDELĖ LAIMĖ

Kompozitorius Anton Bruckner sykį pakviestas į svečius Vienoje tarpe daugybės svečių pastebėjo tūlą moterį, kuri anksčiau pas jį mokėsi pianu skambinti ir dainuoti ir buvo gana talentinga. Tuojuo jis kreipėsi į savo buvusią mokinę, kad paskambintų ir padainuotų.

Dama atsisakė, atsiprašydama, kad esanti ištekėjusi ir turėdama vaikų nebeturinti kada muzikuoti. — "Ja, ja, vaikai yra didelė laimė" — apsidžiaugė Bruckneris.

Nauja mosis ir raudonė afraujina vnt. kenčiantiems nuo **Arthritis - Rheumatism** Ši nauja kombinacija, AMERPOL skubiai palengvina sanarių uždegimo sukeltą skausmą, paraudimą ir sumažina skaujančių raudonų sutinimą, kurį sukeli arthrits ir reumatizmas. Mosis, 98c. Tabletes \$3.50 pas jūsų vaistininką.

7 — NAUJIENOS. CHICAGO 8, ILL. —SATURDAY, NOVEMBER 21, 1959

ZODZIO LAISVĖ SUNIMS

HOUSTON, Texas. — Teismas nusprendė, jog įstatymais nėra galima priversti šunų savininką, kad šunes nelotų. "Faktiškai, negalima šuniui uždrausti loti, nebent jį reikia užmušti", pridūrė teisėjas. Ginčas dėl šunų "žodžio laisvės" įvyko Houston apskrities teisme, kur buvo apskųstas dėl šunų keliama alaso vienas šunų prieglaudos laikytojas.

NORINT GALIMA IR DARBĄ IŠRASTI

Personalo direktorius: — Labai gaila, aš neturiu tams-tai darbo. Aš turėjau tiek daug pasiūlymų, jog nebepamenu nė jų vardų.

Aplikantė: — Tamsta galė-tum man duoti tų aplikantų vardų tvarkytojos darbą!

ISIGYKITE LSS LITERATŪROS FONDO

gražiai išleistas mūsų tautos atgimimą vaizduojančias knygas!

S. KAIRIO, LIETUVA BUDO, 416 psl. — kaina \$5.50
K. BIELINIO, DIENOJANT, 464 psl. — kaina \$6.00
K. BIELINIO, PENKTIEJI METAI, 592 psl. — kaina \$6.00
Knygos kietai įrištos ir iliustruotos.

Įsigykite jas įvairių progų dovanoms!

Jas gausite NAUJIENOSE ir Lit. Fonde šiuo adresu:

K. BIELINIS, 70 Fifth Avenue, 9th floor,
NEW YORK 11, NEW YORK

MOVING PERKRAUSTYMAS MOVING
IS TOLI IR ARTI
*(Nauji dideli frankai - Naujaisi kraustymo frankai)
Ilgų metų patyrimas - Pigus ir sąžiningas palamavimas*
JUOZAS NAUJOKAITIS
2022 W. 69 St. Chicago 36, Ill. Tel. Wblbrook 5-9209

SKAITYKITE NAUJIENAS

NEW! A 2-Speed Washer at an Economy Price
MAYTAG
Super Highlander

The most sensational washer—the most outstanding value—we have ever offered! Absolutely top quality (the only kind Maytag makes!) with more automatic and deluxe features than you'll find in some of the very highest priced washers.

LOW COST
EASY TERMS, TOO!

- 2-speed, 2-cycle operation—washes any fabric safely
- Choice of 3 water temperatures—HOT, WARM, and COLD
- Fully automatic—set it and forget it!
- Fully flexible—stop it, start it, change cycle any time!
- RUST-RESISTANT zinc-coated steel cabinet—only Maytag has it!
- 926 lint removers solve the lint problem!
- Full-time safety lid—prevents accidents!
- Pushbutton water level control—adjusts the water level to the load
- Metered Fill—adjusts to any water pressure
- Lifetime white porcelain wash tub—can't rust, can't stain!
- Gyrafoam wash action—washes clothes Maytag clean!

Before you buy any washer...see the Maytag Super-Highlander!
WITH AUTOMATIC BLEACH INJECTOR

CITY WIDE APPLIANCE CO., Inc.

7445 S. Cottage Grove

HUDSON 3-5200

Spaudos naujienos

— Gabus matematikas Norbert Wiener pradėjo diktuoti savo stenografei kriminalinius romanus. Jis pasirašinėja W. Norbert. Matematikas prisipažino, kad pirmieji romanų metmenys išėina mediniai, bet antras ir trečias perrašymas viską pagyvina. Romane "Smegenys" viskas sukasi apie gydytoją ir gangsterį. Labiausiai jis patenkintas "Stebuklu po šluota".

— Felicijos Bortkevičienės asmeninis archyvas, neištikimų bendradarbių dėka, seniai pateko į bolševikų rankas. Ji kniso įvairūs agentai, bet paskutiniu metu jis perduotas vadinamam Lietuvos Mokslo Akademijos Centrinėn Bibliotekon. Ten atsidūrė jai rašyti laiška, jos laišku nuorašai, dokumentai ir įvairių susirašinėjimų bylos. Šiuos dokumentus gali matyti tik labai Maskvai ištikimi agentai. Ne visi komunistams tarnaujantieji plunksnagraužiai prie jų prileidžiami. Komunistinė policija apgailestauja, kad ne visas Bortkevičienės archyvas pateko į jų nagus. Bortkevičienė, nepasitikėdama kai kuriais aplinkui besisukinėjančiais žmonėmis, didoką dalį dokumentų laiku paslėpė. Yra pagrindo manyti, kad vienas kitas ištikimas josios bendradarbis žino, kur josios dokumentai išvežti.

— Tokio paties likimo susilaukė ir "Lietuvos Žinių" archyvas. Žvalgybos agentai išsaugotus dokumentus blusinėja ir kartas nuo karto išvelka vieną kitą dalyką aikštėn. Bet ir čia jie jaučia, kad ne viskas pateko į jų rankas. Atsakomingi "Varpo" bendrovės pareigūnai laiku išnešė svarbesnius dokumentus.

— Laiškai iš Vilniaus sako, kad Margeris kurį laiką net suabejojęs, leisti okupantams išleisti "Šliuptarnius" be šliūpo, ar neleisti. Pradžioje jis pats šį veikalą trumpings, bet vėliau, kai pamatęs, kad Maskvai tarnaujančios plunksnagraužos braukia kiekvieną skyrelį, kuriame šilčiau atsiliepiama apie Dr. Joną Šliupą, tai protestavęs ir net nenorėjęs leisti šios knygos spausdinti. Kodėl Margeris vis dėlto leido komunistams taip suniekinti svarbiausią jo knygą — tai paslaptis, kurią tikti jis pats gali atidengti. Ypatingai jam buvo nesmagu, kada okupantams tarnaujantieji lietuviai net knygos pavadinimą pakeitė. Iš "šliuptarnių" jie padarė "Už jūrų marių". Lietuvoje inteligentai juokiasi. Sako, kad Margeris leido okupantams iš savo knygos šliūpą išvyti už jūrų marių. Be šliūpo, ko verta jo knyga? Šis klausimas Margerį tiek nervavęs Lietuvoje ir dabar dar lebenervuojas, kad senukas nel ir su savo artimiausiais draugais visai negalys apie tai kalbėti.

Mokytoja V. Rutkauskai-

tė Krinčino apylinkėje praėitą vasarą sutikusi 1856 metais gimusią lietuvę, kuri tvirtina, kad josios jaunatvės laikais apie Vabalninkus žodžio "kaimas" ir "kaimietis" žmonės nevartoję. Tada lietuviai sakydavę "sodžius" ir "sodiškis".

— H. Paulauskas okupacijoje spaudoje aprašinėja 1905—7 metais Vabalninkų srityje buvusią Čypėnų respubliką.

— Vilniuje išleista ketvirtoji L. Rėzos "Lietuvių liaudies dainų" laida.

— Čekistas A. Gudaitis-Guzevičius policinėmis priemonėmis bando įtikinti skaityti mokančius lietuvius, kad jis yra rašytojas, tuo tarpu net buvęs rašytojų draugijos pirmininkas susiraukdavo, kai būdavo priverstas Guzevičių minėti kartu su kitais rašytojais. Guzevičius tikrumoje yra tikras rašytojų sąjungos šeimninkas. V. Jurkūnui jis įsakė "Švyturyje" spausdinti savo novelę "Slapyvardis", nors joje nerastum nė krislelio kūrybos. Aiškiai matyti grafomano čekisto noras tapti rašytoju.

— Kauno valstybiniame teatre šį rudenį vaidinamas Petro Cvirkos "Frank Krukas". Tai veikalas, kurį Cvirka nuplagijavo iš Margerio Lietuvos pasiūstos novelės. Margeris bandė šį klausimą aiškinti, bet vėliau ranka į viską numojo ir nutarė neprotestuoti. Lietuvoje leidžiamoje okupantų spaudoje veikalas garsinamas šitaip: "Cvirkos Frank Krukas — Undertaker — Graborius". Kad labiau išniekintų amerikiečius ir parodytų, kaip tariamai jie tyčiojasi iš mirusių, veikale yra scena, kurioje "graborius" šoka atdarame karste. Tiktai Cvirka ir šiandien Lietuvos vardu bandančios kalbėti okupacinės iškamšos gali įsivaizduoti amerikietį lietuvį, šokantį karste, bet Amerikoje niekas tokiu daylko niekad nematė ir negali įsivaizduoti, kad bent vienas lietuvis laidotuvių tvarkytojas galėtų tokius niekus daryti.

24 HR. SERVICE. FREE ESTIMATES POWER RODDING
ALL CITY SEWER SERVICE
Catch basins, cleaned, rodded and repaired. 3 roots. Flood control a specialty. Licensed - Bonded.
Phone:
PR 6-2114 — Night MA 6-0290

BRIDGEPORT CURRENCY EXCHANGE
Daily Auto License Service.
Checks cashed — Money orders.
748 WEST 35th STREET

Siuntiniai į Lietuvą
Patarnavimas nuo \$5 iki \$9.50.

Overseas Cargo Co.
514 W. Pershing Rd. (39th St.)
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: OA 4-9079
Vedėjas P. NEDZINSKAS

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WAIBrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tiktai antradieniais ir penktadieniais. Trečiad. ir sekmd. ofisas uždarytas
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel.: PROspect 6-1795
2300 W. 51st St., Chicago, Ill.
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Algona Ave., Elgin, Illinois
Tel.: OWens 5-0533
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9. Antrad. nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadienį tiktai susitarus.

PR 6-1795, rez.: TREmont 9-5890
DR. JONAS G. BYLA
nervų-smegenų ligos, chirurgija
OAKLEY MEDICAL BLDG.
2300 West 51st Street
Valandos tik pagal susitarimą.

Ofiso telef.: Virginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867
DR. BR. GAIŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1-4 po pietų ir 6-8 vakaro.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso tel.: PORTsmouth 7-6000
Rezid. tel.: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso telef.: GA 5-4800
Rezidencijos: GA 3-6630
Dr. Gražina-Irena KAGANIEC
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10002 SO. KEDZIE AVENUE
Kasdien 4-7. Šeštadieniais 2-5. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.

Tel.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepiate žaukite KEdzio 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3:00 Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700
Rezidencijos: PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11 val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų. Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Juozas PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS
4063 ARCHER AVENUE
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 popiet, 7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12. Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — Namų BE 3-7786

DR. M. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos tik susitarus.
PROspect 6-1930

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896
Rezidencijos: WAIBrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų. Šeštadieniais 2-6 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5577
OFISO val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v., šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 8-6195
Priėmimo val.: Pirm., Antr., Ketv. ir Penkt. 2-4 val. ir 6-8 val. Trečiadieniais ir šeštadieniais nepriima ligonių.

C. Z. VEZEL'IS
DANTŲ GYDYTOJAS
4645 SO. ASHLAND AVE. YA 7-2246
Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo 6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštad. 1-4 val. po pietų. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandadžai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiad. uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 2 p. p.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas

Tel.: YArds 7-1829
Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir šeštad. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Kazimieras
MICHEL

Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Įdeda netikrą — artificialę akį pagal sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti negirdintiems. Praktikuoja per 39 metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YArds 7-6616
PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

IS TOLI AR IS ARTI PIGIAI

PERKRAUSTAU (MOVING)
BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta.

ANTANAS VILIMAS
3415 So. Lituanica Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

Nuostabūs įvykiai knygų sandėlyje

SONĖ TOMARIENĖ

2.

Kai aš kaip prirakinta sėdėjau ant dėžės ir žiūrėjau į tą įdomų būrį, priekinė išėjo pora mergaičių, šilkais blizgančių, deimantais žibančių. Nežinia, ar jos buvo kokios karalaitės ar žynės, bet tikrai ne paprastos mergaitės. Tuojau viena mostelėjo rankomis į šalis, ir kambario sienos pradėjo toli viena nuo kitos, plėstis į šonus, ir vietoje mažo siauro knygų sandėliuko pasidarė erdviausia menė. Kita mergaitė šystelėjo ranka į lubas, ir jos ūžt pakilo aukštyn ir išsiraugė, lyg bažnyčios ar pilies skliautai. Abidvi trept trept kojomis — senos grindys sužibo sublizgo gelsvai, kad ir veidą galėjau matyti lyg veidrody. Dar abidvi skėstelėjo rankomis — sienose atsivėrė smailjabriauniai aukšti langai, o pro juos išspindo savotiška šviėsa. Vienas langas švietė mėlynai, kitas rausvai, trečias žalsvai, ketvirtas gelsvai. Sienose lyg gyvi iškilo išpaisyti medžiai, gėlės ir susivijusiais lapais vijokliai.

Gražumėlis! Man ir akyse pradėjo mirguliuoti ir galva apsisuko nuo tų visų stebuklų. Žiūriu, kad tos gražiosios menės pasieniais jau nebe senos dėžės ir knygų ryšuliai, bet šilku ir aksomu apmuštos kėdutės ir minkšti pagalyčiai. Ant jų susėdo ir pusiau sėdomis sugulė visi vaikai ir žmonės. Apsirengę jie buvo labai įvairiai: vieni šilkais ir aksomais, išvadžiotais auksu ir sidabru, aukso vainikais ir brangakmenių blizgučiais, ant galvų, o kili paprastais kasdieniniais drabužiais. Keli vaikai buvo net apskurę, hasomis kojėlėmis, šiaudinėmis namų darbo skrybėlėmis, paprastomis skarylėmis ir vienplaukiais. Visi, puikieji ir paprastieji, nesivarždami sėdėjo šalia vienas kito: gražuolė karalaitė ir suskirdusiomis kojomis, piemeniukas, rimtas daktaras ir išdykėlis skautukas.

Dabar tik žvilgterėjau į save ir neįtikiai pasijutau: tik aš viena besėdinti ant senos dėžės, kurios viename šone kyšojo sulinkusi, surūdijusi vinis ir stirksojo iplėstos lentukės skeveldra. Tartum supratę mano mintis, per vaškuotąsias menės grindis žirgt žirgt sutartinu žingsniu atžygiavo prie manęs du kareiviai. Taukšt taukšt kariškai sumušė blizgančiais batais apautomis kojomis, švyst švyst pridėjo rankas prie raudonais galionais apvadžiotų kepurėlių. Man net nesmagu pasidarė: niekas dar taip šauniai mano amžiuje nebuvo manęs sėdinti. Vienas kareivis linktelėjo galva ir tarė:

— Leiskite prisistatyti. Aš esu senas kareivis Petras Širvokas. Ar galiu nuvilkti ap-

siaustą?

— Dabar jau nebešalta, — tarė antrasis kareivis. — Oi, kai aš rusų kariuomenėje tarnavau, tai vieną žiemą buvo taip šalta, kad...

— Ale tu, žemaiti Matatuti, tik nepradėk apie savo tarnystę kariuomenėje, — sustabdė jį Petras Širvokas, — o tai gal nebūsi. — Jis pasuko žilą ūsą, mirktelėjo man ir, ištraukęs iš po pažasties nedidelį margą patiesalą, užklojo juo dėžę, kur buvau sėdėjusi.

— Na, dabar tai jau bus minkščiau. Sėsk, sveika!

Aš tūptelėjau ant dėžės. Patiesalas buvo minkštas, lyg iš pūkų nuaustas, o dėžė pavirto minkšta kėdute.

Kareiviai, trinkt trinkt sumušė kojomis ir atidavę karišką pagarbą, pasitraukė į šalį.

Mano dešinėje, pasimetusi pagalvėlė ant grindų, tūptelėjo Saulytė. O kairėje tiesiai ant grindų atsėdėjo Jonas, skautiškai kojas susikryžavęs, tartum prie laužo.

Menėje buvo tylu. Visi sėdėjo ramiai, akis į mus tris įsmeigę. Man pasidarė neįtikiai: pasijutau lyg teisme.

— Tai gal jau pradėsime? — tarė skautas Jonas.

— Pirmą norėčiau paklausti, ko taip verkėte?

— Bene nežinai, kas mes? — nustebė Jonas.

— Kaipgi neverksi, metų metais suslėgtas knygų puslapuose! Aš jau treči metai saulės, nemačiau... — pasiskundė iš vieno kampo maža mergytė didelėmis akimis.

— *Zuu!* — suzyimbė kažin kas palubėje. — Mes jau antrą dešimtį metų kenčiame.

Prieš mane sėdėjęs baltai apsilvėkęs ponas pakėlė ranką, ir visi nutilo.

— Pirmą atsakykime į klausimą. Turime laikytis tvarkos.

— Ponas daktaras, kuris buvo pragare, — snibžtelėjo man Saulytė, — ir gydė paties Belzebubo priplotąją uodegą, Garsusis Kauno daktaras Kripštukas.

— Kas jūs — suprantu, — tariu. — Jūs esate knygų vei-

kėjai, sukurti rašytojų. Bet ko verkėte Kalėdų naktį?

— Mm, — garsusis Kauno daktaras susimąstęs ištraukė iš haltojo švarko viršulinės kišenės blizgantį termometrą ir, pažiūrėjęs į jį, vėl įsikišo kišenėn. — Mm... malai... Aš pats tai nieko... galiu būti patenkintas. Knygose tūnodamas, apmaštau senus nulikimus ir galvoju apie naujus receptus senoms ligoms. Ir su tamsumais esu apsipratęs, nes, žinote, pragare teko visko pritirti. Bet štai, tie vaikai, — mostelėjo ranka, — tų tai gaila.

Abudu kareiviai pritardami linkterėjo galvomis.

— Hum-hum! — atsikosėjęs tęsė daktaras. — Kol dar gyvename rašytojo galvoje, tai tas žmonių pasaulis mums atrodė toks paslaptingas, toks įdomus, kad dieną naktį rašytojui ramybės neduodame, miego sapnuojamės, kol jis pasigaili ir leidžia mums gyventi. Nes, kaip žinai, iš tikro pradėdame gyventi tik tada, kai iš rašytojo galvos esame paleidžiami į popierį.

— To negana, gerbiamasis daktare, — pertraukė jį skautas Jonas. — Pats smagusis gyvenimas prasideda tada, kai iš rašomojo popieriaus mus perkelia į knygą.

— Ypač jei ta knyga dar papuošiama gražiais drabuželiais, kaip štai mano, — kilstelėjo iš kampo mažas meškiukas, mėlynom kelnytėm, apsimovęs, rankoje haravyku nešinas. Pabėgėjęs į menės vidurį, jis vikriai visiems linktelėjo ir pradėjo greitai deklamuoti:

Šviečia mėlynos kelnytės ir krepšelis ant pečių,

Haravyką pasodinkim, kur kamputy ant grindų — gal pernakt išaugs iš vieno man haravykiukai du...

— Ir man, ir man! — cyptelėjo plonas balselis nuo lango. Smagiai dygčiodama plonomis kojytėmis ant vaškuotųjų grindų, į menės vidurį išsoko metalinė plunksna, rašaluota nosyte. Išbėgusi priešakin meškiuko, ji plonu balseliu uždainavo, rankute pri-laikydama prie šono kadarojančią rašalinę:

Širdis nerimsta svečioj šalėlj, ir skęsta ilgesėliuos. O mūsų broliams — dygūs keleliai, saulutė — debesėliuos.

Meškiukas leptelėjo grybu plunksnei per šoną ir riktelėjo:

O iš kur atkeliavai tu ir koks paukštis tu esi?

Plunksnelė pyktelėjusi, kad pertraukė jos graudžiąją dainą, tekstelėjo rašalo lašą ant meškiuko haravyko ir smagiai užtraukė:

Aš plunksnelė metalinė rašaluotu snapeliu. Man prie šono rašalinė. Būt nerašius negaliu.

Suksiu raidę, suksiu kitą — štai jau tūkstančiai tokių. Su plunksnelėm prirašyta veikaliukų daug paikių.

— Ačiū, plunksnelė, ačiū, širdute, — už laibos rankutės ją paėmė Saulytė. — Taip, daug puikių veikaliukų ir knygūčių prirašyta, bet ar daug vaikų, ar daug jaunuolių jas skaito?

— O kai mūsų knygų neskaity, tarė skautas Jonas, — tai mes čia tame sandėly uždaryti kenčiame.

— Ir verkiamo tamsybėse, — Saulytė nušluostė akis savo auskine kasa.

— Hū-hū-hū! — storu balsu pravirko meškiukas. — Ai, baugu! Oi, dar gali būti baisiau...

— Aš plunksnelė metalinė, bet širdelė man gyva. Ai-ai-ai... — užraudojo plunksnelė, gausiai laistydama juodo rašalo ašaras.

— Git, drangai! — pašoko skautas Jonas, modamas rankomis. — Git! Verksmu nieko nelaimėsime. Geriau pasitarkim, kas daryti.

(Bus daugiau)

WILLIAM P. LAUX MUSIC STUDIO

4417 No. Melvina Ave. Kildare 5-3015, Ext. N

- Accordion
- Brass
- Organ
- Piano
- Reed
- Voice
- Violin

ALL INSTRUMENTS TAUGHT A Faculty of Artist Teachers

Register now for the Fall Term.

Pradžiuginkite saviškius siuntiniu šventėms!

Pasinaudok patikimu, kruopščiu ir greitu mūsų firmos patarnavimu.

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

Licensed by USSR

SIUNTINIAI SIUNČIAMI Į SOVIETŲ RUSIJĄ

LIETUVA, UKRAINA, BALTGUDIJA, LATVIJA, ESTIJA, IR KITAS RESPUBLIKAS.

135 WEST 14th STREET
NEW YORK 11, N. Y.
Tel.: CHelsea 3-2583

141 Second Avenue
NEW YORK CITY
Tel. GRamerey 5-7430

332 Fillmore Ave.
BUFFALO 6, N. Y.
Tel. MOhawk 2674

39 Raymond Plaza W.
NEWARK, N. J.
Tel. MArket 2-2377

308 W. Fourth Street
BOSTON 27, MASS.
Tel. Andrew 8-5040

132 Franklin Ave.
HARTFORD, CONN.
Tel. CHapel 6-4724

11339 Jos. Campau
DETROIT 12, MICH.
Tel. TOWnsend 9-3980

900 Literary Road
CLEVELAND 13, OHIO
Tel. TOWer 1-1461

632 W. Girard Ave.
PHILADELPHIA 23, PA.
Tel. WALnut 5-8878

Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klientų 100% garantuoja pristatymą. Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike 48 valandų ir adresuose pasiekia per 6-7 savaites (oro paštu laike 7-12 dienu). Įstaigose yra pirmos rūšies didelis pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informaciją apie naujas muitų normas ir patarnavimus.

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

Taigi mūsų literatūrai ir kritikų tarpe yra nemažai diletantų, mažajėgių, neturinčių drąsos pareikšti savo mintį, neištikimų savo pašaukimui. O ypač gausu yra nepaslančių, negalinčių prisirengti, o gal ir neturinčių pasirengimo atsakomam literato darbui. Jei kada nors bus išleistas 20 šimtmečio Aleksandrynas, tai tų kukliųjų įnašas į lietuvių literatūrą bus pažymėtas autorių kiekybe.

Į pirmą anketos klausimą, kuri knyga mūsų literatūroje ypač nepakankamai įvertinta, atsakymai labai įvairūs. Buvo keletas, kurie į šį klausimą neatsakė. Atsakiusių nuomone, neįvertinti ar nepakankamai įvertinti šie kūriniai: Dobilo "Bludas", Donelaičio "Metai", Katiliškio "Užuovėja", Mazalaitės "Negestis", Landsbergio "Kelionė", Ylos "Žmonės ir žvėrys dievų miške", Dovydeno "Broliai Domeikos", Krėvės "Dangaus ir žemės sūnūs", (trys balsai) Putino - Mykoliaičio poezija, Maironio "Pavasario Balsai", Vaižganto "Pragieduliai", V. Krėvės "Šarūnas", Mačernio poezija, Sruogos "Milžino Paunksmė" ir "Kazimieras Sapiega", Aisčio, Brazdžionio, Miškinio, Nagio, Niliūno, Slaičio poetinė kūryba, Ramono "Kryžiai".

Pasisakydami minėtu anketos klausimu, kai kurie literatai padarė bendresnio pobūdžio pastabų.

K. Bradūnas: — mūsų literatūros visuma neįvertinta. Ji neiškelta į plačių studijų plotmę. Literatūros mokslo ūerlius apverktinai menkas. Neįvertinta nei nepriklausomybės laikotarpio, nei nauja tremties literatūra. **J. Gėrnis:** — nėra neįvertintų autorių ar kūrinių. Gal tektų kaikiuriuos daugiau ar mažiau nuvertinti. **A. Greimas:** — neįvertinta visa mūsų literatūros istorija. **V. Kazokas:** — pas mus visos literatūros knygos pervertintos, panašiai, kaip mūsų konstitucija tobuliausia, radio stiebai aukščiausi, kariuomenė narsiausia, Nemunas plačiausia upė, menininkai genialiausi. **V. Landsbergis:** — visi susilaukė pakankamai dėmesio į plotį, bet ne į gylį. **A. N. Niliūnas:** — beveik visa literatūra ne tik neįvertinta, bet ir nebandyta plačiau ir išsamiau vertinti. Nei vienas iš mūsų didžiųjų rašytojų nesu-

silaukė kritiškos visų raštų analizės. **K. Ostrauskas:** — Literatūros vadovėliuose visiems autoriams ir jų kūriniams duota tinkama vieta ir reikšmė. Kai kurios knygos ir autoriai pevertinti. Studijinio įvertinimo ne tik visos literatūros raidos, bet net atskiro jos periodo, srovės bei žanro neturim. Trūksta visos mūsų literatūros vaizdo. Nėra įvertinta dramatinė kūryba. **A. Skėma:** — rimtu veidu, kuriame slypi pašaipa, pasigenda įvertinimo Zeikaus fantastinio romano "Laiptai į tolumą" (Manau retas skaitytojų prisimena laikraštyje ėjusį tą romaną: Mažai apgyventoje JAV dalyje, sustielkę lietuviai įkuria lietuvišką kaip ir valstybę — state "Dainavą". Ten visi lietuviai darbštūs, dori, vieningi, kūrybingi. Jokių nesuipratimų. Visų noriai dirbami darbai sekasi. Dėlto jie lengvai sukuria pavyzdinę (idealią) viešąją ir privatų, taip pat ūkinį ir dvasinį gyvenimą ir laimingą gyvenimą. Tuo pasakišku sutarimu ir visapusiška gerove lietuviai sudomi pasaulį.

Visų tautų literatai giria įtaly Dantės (1265—1321) parašytą "Pragarą". O kitą jo kūrinio dalį "Dangų", kur aprašoma sielų laimė, visi praeina tylomis. Pragaro bei blogo vaizdai patrauklesni.

Ką yra pasakę mūsų literatai ir kritikai pirmuoju klausimu? — 16 išvardino 22 kūrinius ar autorius, kurių kūryba yra nepakankamai įvertinta. 2 pasisakė, kad kai kurie kūriniai yra pervertinti, t. y. suteikta jiems neužtarnauta vertė. 5 pareiškė, kad iš viso nėra gilesnio bei išsamesnio įvertinimo lietuvių literatūros bei jos istorijos. Nėra visapusiškos analizės bei įvertinimo kūrybos paskirų autorių.

Tokis didelis literatūrai balsų susiskaldymas yra natūralus; kiekvienas jų turi savo patirtimi įsigytą matą (kriterijų) vertinimo kūrinių ir savą reigėjimą grožio. Tai liudija individualumą. Tačiau, iš antros pusės pažiūrėjus, atrodo, gali būti jiems daug kas nėra ryšku mūsų literatūroje. Juk gali būti keletas kūrinių maždaug vienodos literatūrinės vertės. Arba gali būti keli vertinimo matai. Tada jau tenka griebtis persvaros nulėmimui to paties neužčiuopiamo vertinimo mato, kurį mes, diletantai, naudojame, būtent: patinka ar nepatinka. O dėl ko

tas kūrinys nepatinka, ar patinka, mes, diletantai, nujaučiam, bet nesugebame įrodyti ar apginti, kas mūsų požiūriu yra vertinga. Gaila, trys literatai neišvardino, kurie mūsų literatūros kūriniai yra pervertinti. Suprantama, tokiu išvardinimu jie būtų įsigiję sau priešų, būtų sukėlę mažą audrą ir pasėkoje — nemalonių. Bet tai būtina ir reikalinga mūsų meno brendimui. Nutylėjimas pavadinimų liudija jų nedrąsą, atsiradusią dėl neturėjimo pakankamai duomenų paremti savo tvirtinimus, kad turimi jų minty kūriniai per daug išgarbinti.

Mums, skaitytojams, būtų įdomu išgirsti priešingus pasisakymus dėl vertės tam tikrų kūrinių. Vertindami kūrinių, vieni kritikai duoda persvarą vieniems pradams, puošmenoms, bruožams, kiti — kitiems. Be to, vieni išvelgia kūrinyje vienas būdingas savybes, ir žiūri į "plotį", kiti gi — kitus, ir žiūri į jo "gelmę".

Kūrinio įvertinimas yra apjungimas įvairių jo elementų vertės. Penki literatai, matoma, palyginę mūsų kūrybos vaisius su vokiečių, prancūzų,

anglo-amerikonų, rusų literatūromis, pasigenda tokio įvertinimo kūrinių ir jų raidos, kokis tenai yra. Čia ženklas rimto ilgesio. Jis liudija, kad kol kas dar nebuvę pakankamai svarios medžiagos atsiradimui kūrybingos meno kritikos. Tas ilgesys rodo, kad jau ateina laikas tokiai kritikai. Iš liaudies kilęs mūsų menas bei literatūra yra maždaug 60 metų senumo. Kol mūsų meno ir literatūros visuma kritikos ir istorijos neįvertinta, sunku spręsti mūsų kultūrinį nuosmūgį.

Arčiau pažinę Vakarų Europos ir Amerikos šių laikų meno sąjūdžius, daugelis mūsų menininkų išeičių stipriai pasiilgo naujų kūrybos galimybių ir priemonių vaizduoti kas yra, kas dedasi aplinkoje bei tikrovėje. Todėl mūsų atsilikimas nuo Vakarų naujausių kultūros įvykių nevienam intelektualui atrodė kultūrinio nuosmūgiu: kas neina pirmyn, tas traukiasi atgal.

Bet mes, išeičiai, masėje seniai esam fabrių darbininkai, nors kultūros požiūriu, mes ne visi degradavome į vidutinio amerikono darbininko būklę.

Makes perfect coffee every time!

new **DORMEYER**
ALL STAINLESS STEEL
COFFEE MAKER

- Handsome Danish design: 4 to 10-cup capacity.
- Stainless steel throughout: even basket and pump are stainless steel.
- Electric, fully automatic with dual controls.
- Perfect Perk control makes coffee any strength desired.
- Warm and Brew control rewarms cold coffee without re-brewing.
- Makes better coffee because stainless steel is finest metal for cooking.
- Stays cleaner—and a clean pot gives better flavor.

MODEL 16

\$29⁹⁵

ONLY

Factory Guarantee
by Dormeyer

Perfect Edges the Easy way!

DORMEYER'S NEW Edge-Well
KNIFE AND SCISSORS SHARPENER

*Light weight!
*Compact!
*Powerful!

EASILY STORED

Safe

REQUIRES NO SKILL

Sharpens all types of knives—large, small, hollow-ground, or scallap-edged. Absolutely safe for operator and cutlery. Separate slots for knives and scissors—blades fit naturally at correct angle for best results. Handsomely finished in white enamel, gray trim. Guaranteed. See the New Dormeyer EDGE-WELL today!

ONLY \$14⁹⁵

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PROspect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, NOVEMBER 21, 1959

Išėivijos kultūriniai santykiai su pavergtąja Lietuva

(sąrašas)

Praktiškos galimybės

Kai kas vistik teigia, jog nežiūrint teoretinių išvedžiojimų, praktiškas santykiavimas yra galimas. Esą pasikeitimas dailininkų parodomis, solistais, aktorais, mokslininkais, net studentais yra įmanomas. Tokia galimybė, tiesa, yra reali. Tačiau kas už jos glūdi? Lietuvos okupantas gali mus išėivius apipilti knygomis ir žurnalais. Kokiais? Negi mums Kremliaus vietininkai specialiai spausdins maldaknyges ir nesuklastotus Lietuvos istorijos veikalus? Argi jie mums atsiųs nesužalotų ir neišniekintų vadovėlių, kad mūsų vaikai nenustaustų? Argi jie specialiai leis dailininkams, muzikams, rašytojams kurti nesugadintus ir neužsakytus, be partinės linijos meno kūrinis, kad mus jais apdovano- tų? Jie to nedarys! Tai ką jie mums atsiųs, jei ne komunistinę propagandą?

Kągi mes galime pateikti pavergtam broliui. Argi esame toki naivūs, jog manome, komunistus išleidžiant Lietuvon laisvo žmogaus kūrybinius produktus? Argi jie leis Krupavičiaus ar Kaminsko knygoms laisvai kursuoti Lietuvos bibliotekose ir jos aukštųjų mokyklų studentuose? Argi jie leis vienam ar kitam mūsų chorui Vilniaus katedroje giedoti lietuvišką giesmę ar Lietuvos himną? Jie to neeis. Tai ką mes galime savo pavergtai tautai duoti išėinant iš oficialaus bendradarbiavimo taško?

Santykiavimo nauda ir žala

Per oficialius kanalus nieko. Gausime gi, tik dozą komunistinio jovalo, įvilktą į lietuvišką gražią formą, o retkarčiais gal kokį ir visai švarų lietuviškosios kultūros deimaniuką. Tačiau tik dėl trupinių, nors ir švarių, mes negalime išstatyti nei pačios tautos, nei išėivijos ir jos laisvinimo pastangų į pavojų.

Pavojų gi esama. Pirma, bet koks oficialus santykiavimas, duos milžinišką ginklą į rankas okupantui, prieš pačios tautos gyvastingąsias jėgas. Santykiavimas - pripažinimas. Tokia mintis turės racijos. O ar mes turime teisę pripažinti okupantui ką nors, prieš ką kovoja pavergta tauta. Kaip žiūrės lietuviai į mus ir į savo išlaisvinimo viltis, jei mes darysime biznį su okupantu, kad ir labai gerų norų vedini?

Antra, beveik tikra, jog mūsų laisvinimo pastangos sumenkės, nes bizniaudami su okupantu, negalėsime vieną dieną šaukti išėiviją į amžiną kovą prieš tautos engėjus, o kitą dieną - sėsti į traukinį ir važiuoti Vilniun studentijai

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 21, 1959

paskaitų apie Lietuvos progresą skaityti. Arba, viena organizacija šauks lietuviją į kovą iki paskutinio kraujo lašo, o kita prašys vadovėlių šeštadieninėms mokykloms. Trumpai — kovos ir santykiavimo sąveikoje neabejotinai turės pritilti kova.

Trečia, santykiavimas dezorientuos visuomenę ir svarbiausiai jaunimą. Jau šiandien nemaža dalis jaunimo apie komunizmą tenusimano mažai. Jis jiems jau nebėra tuo aktualiu, gyvenimą keičiančiu

uraganu, kokių jis yra mums. Tame vertybių, kovos, bendradarbiavimo sąmasyje jis visai pasimes. Jam bus sudaryta proga išsijungti iš viso to lietuviško proceso, kurį mes vadiname šventa kova už savo tėvynę, nes kai kurie jaunieji jau šiandien ieško visokių "legalių" būdų nutautėti ir tik lietuviškoj bendruomenėj telpa daugiau tėvų-draugų-mokytojų sentimento, bet ne valios ir pareigos bei idealistinės tėvynės meilės vedini.

Prisipažinsiu, pastarosios kelios mintys skamba keistai man pačiam. Jos kopnos įvairių užslėptų nežinomųjų ir tam tikro sumišimo. Jas pa-

teikiu, sąmoningai, norėdamas paryškinti faktą, jog dabartinėse sąlygose bendravimam pačiam. Jos kupinos įvairių išdavimui ir savęs suniekinimui, negu pavergtojo krašto ar laisvinimo kovos naudai.

Šioje vietoje noriu pareikšti jau anksčiau spaudoje mano keltą mintį: jei mes iš santykiavimo su kraštu galėtume išgauti nors dalelę pastovaus ir esminio gėrio, manau, nė vienas doras lietuvis neatsisakytų paaukoti paskutines savo jėgas kankinamam kraštui padėti. Tačiau dėl labai abejotinos trupininės naudos, atsisakyti savo principų, leisti sa-

(Tėsinys 12-me psl.)

IT DOESN'T SEEM POSSIBLE
but the **SPEED QUEEN**
AUTOMATIC WASHER
gets better and better every year!

look at the dream features
in this **NEW 1960 model**

NOW ON DEMONSTRATION

FABRIC - WASH TEMP - ACTION - WASHING
NORMAL SET BRISK REGULAR

DELICATE WASH GENTLE EXIST

SIMPLE, QUICK DIALING
For a load of normal fabrics, you merely push all switches UP. For delicate fabrics you just push all switches DOWN. For variations in soil or fabric, press individual switches. Simple, fast, positive.

LINT and GRIT REMOVED 4 WAYS

- LINT CATCHER**
Screens out lint and fuzz while clothes are washing.
- LINT-EJECTOR**
Lint and loose dirt float over top during first overflow rinse.
- SEDIMENT EJECTOR**
Sand and grit are forced out when tub spins.
- FINAL POWER RINSE**
Final overflow rinse with agitator working removes any remaining lint.

Result: A sparkling clean, lint-free wash.

BLEACH and RINSE CONDITIONING CENTER
Just pour liquid or powder bleach in left receptacle when washer is started and at proper time it is safely diluted and allowed to run into tub while clothes are washing. Rinse Conditioners (placed in right receptacle) are added to rinse water automatically.

Plus
Speed Queen's ever-popular
STAINLESS STEEL TUB
rust-proof, chip-proof guaranteed for life

SPECIAL CYCLE
for silks and woolsens
NO-SPIN SWITCH
for drip-dry garments

DRYERS TO MATCH

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PROspect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 11 pusl.)

ve sunarplioti ir apsigauti, nebus tarnavimas kraštui, bet jausmų demonstravimas ten, kur turėtų vyrauti logika, protas ir išminlis. Šią problemą sprendžiant, gal daugiau, negu bet kada anksčiau, mums reikalingas išmintingas atsargumas.

Kova ir penetracija

Tolesnis, visai logiškas klausimas — jei ne santykiavimas — tai kas? Noriu siūlyti vieton jo — kultūrinę penetraciją. Kovingą, aktyvą ir nenuilstančią kultūrinę ofenzivą į pavergtą kraštą. Pernai sesijoje tik trumpai užsiminiau apie specialias, gerai planuotas, nuolatinės transliacijas Lietuvos jaunimui. Prieš pora mėnesių vienas žinomas pedagogas spaudoj dėstė tas pačias mintis. To padrasintas noriu šiandien siūlyti šią penetraciją - ofenzivą pradėti nuo tokių transliacijų. Toliau reikėtų studijuoti transliacijų plėtimą apskritai ir naujus tokios ofenzivos metodus. Pagaliau visai akcijai vykdyti VLIKas turėtų sudaryti platesnę bazę, įtraukiant į šią specifinę veiklą Lietuvos Bendruomenę, jaunimo, kultūrinės ir profesinės organizacijas. Šiuos elementus į tą darbą įjungus, yra vilčių, jog ir finansiniai reikalai lengviau spręstųsi, ypač jei visuomenė būtų įtikinta, jog šis darbas yra nemenkesnės svarbos už tūkstančių kitų.

Antras pasiūlymas kyla iš mano nusistatymo, jog išeivijos ir pavergtojo krašto santykių klausimas nėra vienkartinio pobūdžio. Komunizmo vingiai ir tarptautiniai įvykiai gali įvairiškai atsiliepti į pavergtojo krašto padėtį ir šį klausimą vis iš naujo mums iškelti kaip vieną pačių aktualiausių. Tad šiai specifinei problemai studijuoti, įvairioms kintančioms sąlygoms analizuoti, bei kultūrinei penetracijai-ofenzivai organizuoti, VLIKe ir VLIKo sudarytina nuolatinė komisija, kuri savo darbą turėtų vykdyti atsiremusi plačios politinių-kultūrinių organizacijų bazės.

Trečias pasiūlymas — santykiavimo - bendradarbiavimo klausimui tinkamai nušviesti ir visuomenei painformuoti, VLIKas turėtų paruošti specialų platesnį pareiškimą ir jį paskelbti pasaulio lietuviams.

Resumé

Reziumuojant, pabrėžtina, jog:

1. Koegzistencija ir draugiškas bendradarbiavimas yra Kremliaus šaltojo karo naujas metodas.

2. Lietuviškuose sluogsnuose santykiavimo klausimas nėra išsamiau išanalizuotas, tad jaučiama tam tikra dezorientacija.

3. Komunistinės sistemos ir Lietuvos okupacijos pakitimai nėra esminio pobūdžio ir todėl nesudaro tinkamų minimalių sąlygų kultūriniam santykiavimui.

4. Santykiavimas dabartinėse sąlygose atneštų tautai ir jos laisvinimo darbui daugiau žalos, negu naudos.

5. Vieton santykiavimo vykdytina nuolatinė, intensyvi kultūrinė penetracija - ofenzyva.

(Pabaiga)

TONY'S AUTO SERVICE STATION

1934 West 59th Street

Tel.: GR 6-9468

Automobilių motorus labai gerai pažįstantis Antanas Kralkauskas sąžiningai ir nebrangiai pataisys, išlygins ir nudažys bet kokią mašiną, jei kreipsitės viršuje nurodytu adresu.

Mes mokame

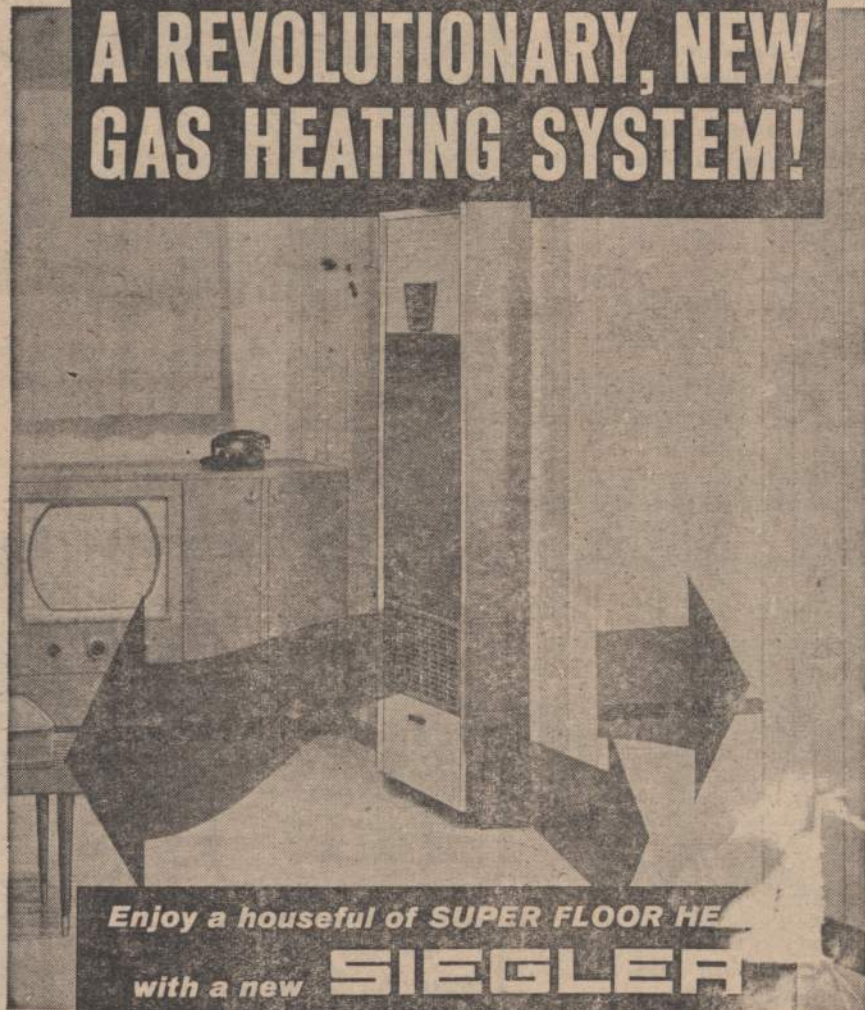
4 1/2%

MIDLAND
Savings and Loan Association

ant specialių "Bonus" Taupymo sąskaitų
Kiekviena sąskaita ligi \$10,000. - apdrausta
Federalinėje Draudimo įstaigoje.

Isteigta 1914 m.
Kapitalas \$5,000,000.00
August Saldukas, Prezidentas

4038 ARCHER AVENUE
CHICAGO 32, ILL.
Tel. LA 3-6719

Not a furnace... Not a heater...**A REVOLUTIONARY, NEW GAS HEATING SYSTEM!**

Enjoy a houseful of SUPER FLOOR HEAT

with a new **SIEGLER****Mark III**

living-level GAS HEATING SYSTEM

NEW heating comfort for homes, restaurants, offices, shops — anywhere. The revolutionary, new Siegler MARK III gives you all the comfort of a furnace without costly installation. Just stand it flush to the wall or recess it in the wall. The Super Floor Heat pours out the front and can be piped to adjoining rooms at the sides and back.

NEW concealed vent. Gone is the unsightly stove pipe! Oval vent can be installed through the wall when recessed or hidden by cover when flush to wall.

NEW season selector. During mild days the MARK III operates on 65,000 BTU's. In cold weather, it jumps to 85,000 BTU's. You get perfect, automatic heating at all times with less fuel!

NEW trim styling. Always looks built-in. Finished in two-tone cordovan and beige to harmonize with any decor. If you have any heating problem, see the new MARK III — you know it's the finest quality because it's built by SIEGLER.

The new MARK III is now on display at

Cornell Stove and Supply Co.

1904 WEST 51st STREET

Call HEmlock 4-2541

For free information

F & M RADIO

& TELEVISION SERVICE

Authorized

DELCO & MOTOROLA DEALER
Car radio repaired while you wait.

3159 S. Wallace St. CALumet 5-9833

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 21, 1959